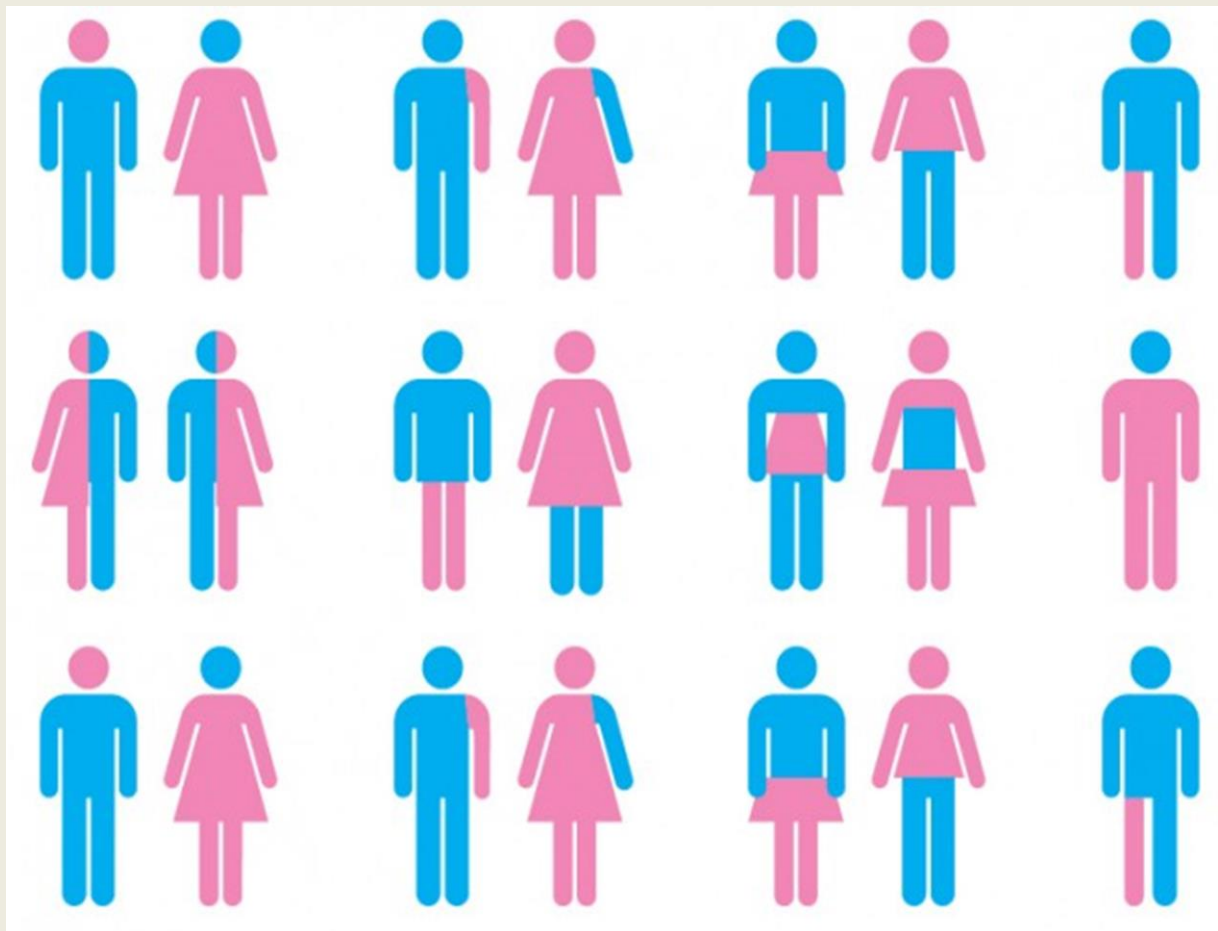

TRANSIGINT EL GÈNERE

[Elaboració d'una Llei pel que fa al gènere i la transidentitat]

Gal·la Collado

Salesians de Rocafort

2n Batxillerat

Desembre 2017

Agraïments

Després d'estar gairebé un any fent aquest treball, vull agrair especialment a la meva tutora, Berta Allo, la seva disposició absoluta a respondre'm qualsevol dubte que m'hagi sorgit a qualsevol moment. També vull destacar la seva implicació en el meu treball perquè sempre que veia algun article relacionat amb la transidentitat me l'enviava per si em podia servir d'ajuda.

Així mateix, vull agrair a la Mònica Navarro els seus consells i les seves explicacions d'àmbit jurídic i també a la Laura Vaqué, a l'Anna Mompart, a l'Àngela Vidal i a l'Àlex Monfort les seves aportacions i opinions més sinceres com a professionals, de diversos àmbits, de la transidentitat.

Vull, però, fer especial menció a l'Alan Flores, un noi trans, i a la Cristina Sevillano i al Claudi de Rialp, pares d'un nen trans, que des del primer moment van estar encantats de compartir la seva experiència amb mi i em van ajudar molt a posar-me en la seva pell, fet que em va facilitar la redacció de la Llei.

Per últim, agrair a la meva família el seu suport, consells i els seus punts de vista de l'impacte que podria causar la meva Llei.

Moltes gràcies a tots.

ÍNDIX

0.Objectiu del meu treball.....	4.
1. El gènere en disputa.....	6.
1.1. Introducció.....	6.
▪ Sexe/gènere.....	6.
▪ Orientació sexual.....	6.
▪ Sexe biològic.....	6.
▪ Rol de gènere (sexualització).....	6.
1.2. La transidentitat.....	7.
1.3 Història a Espanya des de 1940 fins l'actualitat. (Divulgacions/salut mental).....	8.
2.Què és una llei.....	16.
2.1.Legislar.....	16.
2.2. Lleis respecte la transsexualitat.....	18.
• Drets humans.....	18.
• Unió Europea.....	19.
• Espanya.....	22.
• Catalunya.....	25.
3.El meu discurs polític.....	27.
4.La meva legislació.....	29.
4.1. Esborrany de la meva legislació.....	29.
4.2. Persones que han revisat la meva legislació.....	34.
4.3. La meva legislació.....	40.
Conclusions.....	46.
Bibliografia/Bibliografia electrònica.....	48.
Annex.....	54.

0.Introducció

Què passa quan una persona no pot expressar la seva identitat? Doncs que no existeix.

L'objectiu d'aquest treball és crear la meua pròpia legislació pel que fa al gènere i la transidentitat per tal que les persones trans¹ puguin expressar la seva identitat d'una manera més lliure del que avui dia se'ls permet i que, d'aquesta manera, puguin viure sent ells mateixos.

Vaig començar a donar voltes a la transidentitat gràcies a una xerrada en defensa del col·lectiu LGTBI que van venir a fer-nos a l'escola quan anava a quart d'ESO. En aquesta, ens van parlar de l'homofòbia principalment, tot i així, sí que van anomenar el col·lectiu trans. No vaig entendre el que realment sentia una persona trans ni què era exactament ser-ho.

A més a més, des de fa ja uns quants anys tinc clar que vull ser advocada. M'encanta defensar els meus ideals i debatre diferents idees. Per aquesta raó m'agrada el dret, perquè et dona eines per defensar-te i també per ser una persona més autònoma.

Així doncs, a l'hora de pensar què em motivava el suficient com per estar treballant durant un any amb el tema, vaig arribar a la idea de redactar una legislació pel que fa al gènere i a la transidentitat; a partir d'una recerca prèvia dels conceptes que fan entendre què és la transsexualitat i la seva història des del franquisme fins l'actualitat.

La legislació té per objectiu fer menys evident la diferenciació entre el gènere masculí i femení i afavorir la normalització de la transidentitat. Perquè, què passa quan una persona no pot expressar la seva identitat? Doncs que no existeix perquè no pot ser ella mateixa i, per tant, no pot ser.

Una vegada entès el concepte de sexe i gènere i entesa la situació en la que es troba una persona trans, he necessitat començar la recerca del que s'entenia per ser trans i la defensa dels seus drets a Espanya des del franquisme fins l'actualitat. Per això he buscat les diferents Lleis que els feien referència i he pogut comprovar que els seus drets es veien totalment vulnerats.

¹ Gramaticalment parlant, el correcte seria escriure la paraula *trans*, en cursiva, perquè és una paraula que no trobem al diccionari de l'institut d'estudis catalans (sí que la trobem al termcat però descrita com un trastorn mental). Tot i així, he decidit que en el meu treball aquesta paraula no serà escrita en cursiva perquè vull treure aquest distintiu, que considero discriminatori i, a més a més, és contradictori als meus ideals.

Malauradament, els seus drets es veuen igualment vulnerats en l'actualitat. Això ho he pogut comprovar a partir de la recerca de Lleis internacionals, Europees, Estatals i, finalment, autonòmiques.

Tanmateix, he de remarcar que la meua legislació és autonòmica i que, per aquesta raó, no he pogut incloure tots els articles que m'hagués agradat perquè les competències no m'ho permeten. Per exemple, no puc treure el sexe en el DNI (apartat que considero totalment innecessari i que no només perjudica les persones trans sinó totes les persones perquè afavoreix als rols de gènere) o donar permís per fer una rectificació registral de nom i de sexe sense que s'hagi d'acreditar que ets un malalt mental.

Per últim, he cregut essencial que la meua Llei fos revisada i criticada per diversos professionals i persones que viuen la transidentitat de prop, per tal de poder-me posar realment en la seva pell i poder també preparar arguments a favor dels articles amb els quals algunes persones no hi estiguin d'acord.

1.El gènere en disputa²

1.1. Introducció

- Identitat sexual (sexe)/ Identitat de gènere (gènere)/Orientació sexual

La identitat sexual, la identitat de gènere i l'orientació sexual són components de la nostre sexualitat que estan relacionats entre sí però són conceptes diferents.

Segons l'IEC el **sexe** és un “conjunt de les peculiaritats bioquímiques, fisiològiques i orgàniques que divideixen els individus d'una espècie en mascles i femelles i fan possible entre ells, mitjançant els adequats processos de conjugació o fecundació, una periòdica modificació de la informació genètica”. I el **gènere**, en canvi, és un “grup natural d'éssers que s'assemblen per certs caràcters essencials”. També pot ser entès com el conjunt d'individus de l'un o de l'altre sexe.

Anant més enllà, podem dir que la **identitat de gènere** és una construcció cultural de la identitat, els rols i les funcions dels sexes. Es forma a partir de les expectatives que els membres d'una societat tenen sobre els comportaments o actituds que han de seguir els homes i les dones pel fet de ser homes i dones. Aquest terme va ser introduït en la sociologia per referir-se a la diferenciació social dels dos sexes i està generant molt de debat dins de les teories feministes.

Contràriament, la **identitat sexual** és el sexe biològic que és assignat al néixer. Segons com siguin els nostres genitals ens classifiquen com a nens o nenes. Tanmateix, a vegades són ambigus i llavors som classificats com a intersexuals. Això pot ser degut a diverses causes com, per exemple, problemes hormonals durant l'embaràs.

L'**orientació sexual** faria referència als sentiments d'amor i al desig de compartir la nostra sexualitat amb les persones. Existeixen múltiples etiquetes segons l'orientació sexual, les principals serien:

- Homosexual: persona que sent atracció pel seu mateix sexe. A les dones se les diu lesbianes o gais i als homes gais.
- Heterosexual: persona que sent atracció pel sexe oposat.
- Bisexual: persona que sent atracció pel sexe masculí i femení.
- Asexual: persona que no té desitjos sexuals.

² Títol inspirat en el llibre de Judit Butler titulat “El género en disputa”. Butler, J. (2007). *El género en disputa: El feminismo y la subversión de la identidad*. Madrid, Espanya: Paidós Iberica.

També cal saber diferenciar l'orientació sexual amb la conducta sexual perquè les persones poden o no expressar la seva orientació sexual en les seves conductes.

Així doncs podem afirmar que el sexe és el conjunt de característiques fisiològiques amb què naixem; el gènere, les normes i els rols que la societat ha creat per a cada sexe; i, l'orientació sexual cap a on es dirigeix el nostre desig i atracció sexual.

1.2.La transidentitat

El **col·lectiu transsexual**, que forma part del d'LGTBI, és el més discriminat de tots. El món ha estat estructurat de manera que es classifica les persones segons la seva anatomia. Com la majoria hi encaixa, es considera que si neixes amb una biologia femenina hauràs de seguir un rol femení, amb tot el que això comporta, i viceversa. El problema està en què aquest sistema està exclouent una **minoria** que va creixent cada vegada més.

Si la nostra identitat de gènere i la nostra identitat sexual coincideixen serem classificats com a **cisgènere**s. En canvi, si la nostra identitat sexual i la nostra identitat de gènere no concorden, serem persones **trans**. Ara bé, no és el mateix ser transsexual que ser transgènere.

Els **transsexuals** han nascut amb un **sexe biològic** que està associat a una identitat de gènere amb la qual no se senten a gust perquè s'identifiquen amb el gènere contrari. És per això que se sotmeten a un procés de canvi que pot ser més o menys estricte, és a dir, no tots decidiran operar-se, per exemple.

És molt important parlar de les persones trans amb el **gènere** amb què s'identifiquen. És una dona qui va néixer amb un sexe biològic masculí i la seva identitat de gènere és el d'una dona com també és un home qui va néixer amb un sexe biològic femení i la seva identitat de gènere és el d'un home. Tanmateix, he trobat diverses fonts que no tenen en compte això que acabo d'esmentar: "Un 60% de homes que van canviar la seva descripció civil per convertir-se en dones i un 40% de dones que se van identificar com a homes." (Cadena Ser).

Pel que fa a les **estadístiques**, perquè ens puguem fer una idea, desde 2012 **1676** persones han demanat a Espanya la rectificació registral de nom i sexe, el 60% de les quals són dones i el 40% homes. Aquesta xifra no inclou menors d'edat perquè la Llei té un buit legal, fet pel qual es queixava el diputat socialista Antonio Hurtado en aquesta entrevista de la cadena Ser. Hi ha diversos estudis

estadístics i la majoria d'ells coincideix en què 1 de cada 1000 persones és transsexual³. Com a ciutat, **Barcelona**⁴ ha registrat el nombre més alt, **301** persones i com a Comunitat autònoma, el nombre més alt és el d'**Andalusia** amb **384** persones registrades.

Aquestes xifres no inclouen els **transgèneres**, que també han nascut amb un sexe biològic que està associat a una identitat de gènere amb la qual no se senten a gust. La diferència està en la seva disconformitat total amb el sistema binari actual d'home-dona, és a dir, es neguen a participar en aquesta **categorització** tan tancada de dos únics gèneres. Pot resultar difícil d'entendre perquè fins l'actualitat només se'ns ha donat l'opció de seguir el rol d'un home o el d'una dona. Ells se senten a gust amb el seu cos, simplement no se senten a gust estant obligats a seguir un d'aquests dos rols estrictament, que són fruit d'una molt arrelada **construcció social**.

El col·lectiu transgènere és el que té **menys visibilitat** perquè per molts resulta impossible d'entendre i es confon amb una malaltia mental. Hem de tenir en compte que “hi ha gairebé tantes formes de viure la identitat trans com persones hi ha en el món. De la mateixa manera, podem trobar tantes formes de viure la masculinitat i la feminitat com homes i dones hi ha al món.”

1.3. Història a Espanya des de 1940 fins l'actualitat. (Divulgacions/salut mental)

La transsexualitat no va començar a tenir visibilitat fins els anys 70, i encara en té poca. El problema resideix en què a dia d'avui se segueix utilitzant la paraula gènere i la paraula sexe com a sinònims en el llenguatge popular, fet que ens impossibilita entendre la transsexualitat.

Abans del s.XVIII⁵, els cossos masculins i femenins eren vistos com a similars, només existia un sexe únic. Aquest era el de l'home, ja que es creia que les dones tenien els mateixos òrgans que ells però amagats dins del cos. Així doncs, la paraula gènere va néixer de la diferència entre homes i dones, que considerava el gènere masculí superior al femení.

³ Aventín, N., Chrysallis. (2015). *La transexualidad*. Recuperat de <http://chrysallis.org.es/informacion/la-transexualidad-y-las-necesidades-de-las-familias/>

⁴ Vílchez, M. (2017). El Psoe pedirá en el Congreso la inclusión de los menores en la ley que permite cambiar el registro de nombre y sexo: Denuncian que la actual norma impide a los menores pedir el cambio de sexo y de nombre en el registro civil. Cadena Ser. Recuperat de http://cadenaser.com/emisora/2017/07/01/radio_cordoba/1498899125_176060.html

⁵ Rose, S., (2010). *¿Qué es història de género*. Madrid, Espanya: Alianza editorial.

A partir del s.XVIII, ja es va començar a veure l'home i la dona com a persones de sexe oposat. Es van adonar que l'home havia desenvolupat un rol molt diferent al de la dona per raons culturals i que tot es remuntava al paper que jugava cadascun en la reproducció. És per això que el gènere és una construcció social molt arrelada pràcticament impossible de superar.

Consegüentment, als anys quaranta, la transsexualitat va ser invisibilitzada i tractada com l'homosexualitat perquè la societat era incapaç de distingir l'orientació de la identitat sexual. El 15 de Juliol de **1954**, va ser modificada pel règim franquista la llei de vagos y maleantes⁶ (lleï espanyola del 4 d'Agost de 1933 referent al tractament de rodamóns i nòmades).

“Art.6, número 2. - A los homosexuales, rufianes y proxenetas, [...], se les aplicarán, para que las cumplan todas, sucesivamente, las medidas siguientes.

- a) Internado en un establecimiento de trabajo o Colonia agrícola. Los homosexuales sometidos a esta medida de seguridad deberán ser internados en Instituciones especiales y, en todo caso, con absoluta separación de los demás.
- b) Prohibición de residir en determinado lugar o territorio y obligación de declarar su domicilio.
- c) Sumisión a la vigilancia de los delegados.”

Les colònies agrícoles eren semblants als camps de concentració, diversos terrenys dels quals no podien sortir i on havien de treballar sota unes condicions molt dures. Els polítics defensaven que “*el trabajo dignifica*” i que, per tant, ells donarien l'oportunitat als delinqüents de poder ser “reeducats” i tornar a la societat dignificats.

El 1934 es va fer un intent de crear colònies agrícoles a les illes del Hierro i Lanzarote i el 1947 també, tot i així, cap dels dos intents va donar fruit. Tanmateix, el 1954, juntament amb la modificació de la Llei, es va instituir una Colònia Agrícola a Tefía, població de la illa canària de Fuerteventura.

⁶ Ley de 15 de Julio de 1954, por la que se modifican los artículos 2º y 6º de la Ley de Vagos y maleantes, de 4 de Agosto de 1933, BOE. Recuperat de https://www.boe.es/publicaciones/anuarios_derecho/abrir_pdf.php?id=ANU-P-1954-30050200503_ANUARIO_DE_DERECHO_PENAL_Y_CIENCIAS_PENALES_Espa%F1a._Ley_de_15_de_julio_de_1954 (1954).

Imatge 1⁷

Contràriament la modificació defensava que no es tractava de castigar sinó que es tractava de protegir la societat reformant aquestes persones.

*“ No son propiamente penas, sino medidas de seguridad, impuestas con finalidad doblemente preventiva, con propósito de garantía colectiva y con la aspiración de corregir a sujetos caídos al más bajo nivel moral. No trata esta ley de castigar, sino de **proteger y reformar.** ”*

El 21 de Juliol de 1966 es va tancar aquesta colònia per ordre del Ministeri de Justícia perquè hi havia pocs interns, que van ser traslladats a la presó de Santa Cruz de la Palma.

A partir dels anys 60 molts països europeus van despenalitzar l'homosexualitat. En aquest període també va augmentar la indústria turística espanyola, fet que va donar lloc a canvis econòmics i també sociològics. La mentalitat més oberta de les persones europees va ser una causa de la revolució de les mentalitats espanyoles, sobretot les mentalitats dels més joves. Conseqüentment, el règim franquista va donar l'alerta de l'augment de l'homosexualisme: *“ creciente ola de homosexualismo que el dique de la Ley de Vagos parece insuficiente para contener ”*.

⁷ Ramírez, V. (2016). Los homosexuales durante el franquismo: vagos, maleantes y peligrosos. *Canariasahora*. Recuperat de http://www.eldiario.es/canariasahora/premium_en_abierto/Homosexuales-vagos-maleantes-peligrosos_0_516549100.html

A més a més, com en tota dictadura, els mitjans de comunicació havien de passar un control i eren censurats si el missatge que transmetien no interessava al govern. Així doncs, havien de promoure la unió nacional i la religió cristiana i, per tant, rebutjar l'homosexualitat. El règim franquista va fer tot el possible per dur a terme la seva repressió.

El 1970⁸, el dictador Francisco Franco va tornar a fer-hi una modificació en la que es considerava les persones homosexuals i, per tant, també les transsexuals (conegudes com a “invertides” en aquell moment), un perill per a la societat. Això va fer encara més evident que la mentalitat europea anava més avançada que l'espanyola. El càstig que hi imposaven era semblant a la modificació de 1954.

“Artículo sexto.

Tercero. - A los que realicen **actos de homosexualidad** y a las que habitualmente ejerzan la prostitución se les impondrán, para su cumplimiento sucesivo, las siguientes medidas:

- a) **Internamiento** en un establecimiento de reeducación.
- b) **Prohibición** de residir en el lugar o territorio que se designe o de visitar ciertos lugares o establecimientos públicos, y sumisión a la vigilancia de los delegados.”

Durant tot aquest període la dona homosexual no ha tingut visibilitat pràcticament i el debat ha estat centrat en homes principalment. Malhauradament, fins el **1978**, amb l'arribada de la constitució, l'homosexualitat no va deixar de ser un delicte a causa de la seva incompatibilitat amb els principis democràtics..

Article 10.1: “La dignidad de la persona, los derechos inviolables que le son inherentes, el **libre desarrollo de la personalidad**, el respeto a la ley y a los derechos de los demás son el fundamento del orden político y de la paz social.”

Article 14: “**Los españoles son iguales ante la ley, sin que pueda prevalecer discriminación alguna** por razón de nacimiento, raza, sexo, religión, opinión o cualquier otra condición o circunstancia personal o social.”

Va ser llavors quan, a poc a poc, la transsexualitat va començar a tenir visibilitat i va començar a distingir-se de l'homosexualitat. Tanmateix, els transsexuals van ser associats a la prostitució ja que els era pràcticament impossible aconseguir una feina presentant un document nacional d'identitat que

⁸ Ley 16/1970, de 4 de agosto, sobre peligrosidad y rehabilitación social, BOE 187 § 854. (1970).

afirma que la persona és del gènere contrari. Així doncs, les dues vies per guanyar diners més fàcils eren les actuacions i la prostitució i, per tant, no eren ben vistos per tothom. Fins i tot avui dia encara podem veure que moltes persones associen els transsexuals amb la prostitució i el món de l'espectacle.

La visibilitat cada vegada anava sent més evident fins que el 24 de Maig de **1996**, més de 20 anys després d'haver-se modificat, va ser per fi derogada la Llei de perillositat social per la ⁹Llei Orgànica de 10/1995, del 23 de Novembre.

”Se otorga a la **libertad de expresión** toda la relevancia que puede y debe reconocerle un régimen democrático.”

“Además de las normas que otorgan una protección específica frente a las actividades tendentes a la discriminación, ha de mencionarse aquí la nueva regulación de los delitos contra la libertad sexual. Se pretende con ella adecuar los tipos penales al bien jurídico protegido, que no es ya, como fuera históricamente, la honestidad de la mujer, sino la **libertad sexual de todos**.”

L'1 de març de **2007**¹⁰ el Congrés de Diputats va aprovar la Llei d'Identitat de Gènere. Aquesta va suposar un gran avanç pel que fa als drets dels transsexuals perquè va permetre el canvi de sexe legal sense l'obligació d'una cirurgia genital i això respectava el que fins ara havia estat reivindicant amb més força aquest col·lectiu.

*“Mediante esta Ley España se suma a aquellos países de nuestro entorno que cuentan con una legislación específica que da **cobertura y seguridad jurídica** a la necesidad de la **persona transexual**, adecuadamente diagnosticada, de ver **corregida** la inicial **asignación registral de su sexo**, asignación contradictoria con su identidad de género, así como a ostentar un **nombre** que no resulte discordante con su identidad.”*

Tanmateix, aquesta Llei no va tenir en compte diversos aspectes com donar més importància a l'assistència mèdica especialitzada per poder agilitzar els tractaments hormonals, per exemple. A més a més, considera la transsexualitat com una malaltia que ha de ser diagnosticada per tal de poder accedir a tractaments o cirurgies, si es desitja, i corregir l'assignació registral del sexe i fer el canvi de

⁹ Ley Orgánica 10/1995, de 23 de Noviembre, del Código Penal, BOE 281 § 25444, (1995).

¹⁰ Ley 3/2007, de 15 de Marzo, reguladora de la rectificación registral de la mención relativa al sexo de las personas, BOE 67 § 5585.

nom. També demana com a requisit haver estat tractat mèdicament durant dos anys, entre d'altres. Tota aquesta sèrie de requisits endarrereix el procés de trànsit de la persona transsexual.

“Artículo 4. Requisitos para acordar la rectificación.

1. La rectificación registral de la mención del sexo se acordará una vez que la persona solicitante acredite:

a) Que le ha sido **diagnosticada disforia de género**.

La acreditación del cumplimiento de este requisito se realizará mediante **informe de médico o psicólogo clínico**, [...] que deberá hacer referencia:

1. A la existencia de disonancia entre el **sexo morfológico o género fisiológico** [...]

2. A la **ausencia de trastornos de personalidad** que pudieran influir, [...]

b) Que ha sido **tratada médicamente durante al menos dos años** para acomodar sus características físicas a las correspondientes al sexo reclamado. [...]

2. **No será necesario** para la concesión de la rectificación registral de la mención del sexo de una persona que el tratamiento médico haya incluido **cirugía de reasignación sexual**. [...]"

Així mateix, aquesta Llei no facilita la manera de trobar feina de les persones transsexuals, no fa referència a la discriminació laboral ni a la transfòbia i, per tant, el problema que tenia lloc als anys setanta continua existint actualment ja que la Llei no ho regula.

L'any **2008**, Catalunya va incloure les operacions de canvi de sexe com a gratuïtes, però no va ser la primera comunitat autònoma en dur a terme aquesta proposta. La primera va ser Andalusia l'any 1999 i la segona Madrid un any abans que Catalunya.

Dos anys després, del 4 al 6 de juny de **2010**, es va realitzar a Barcelona el primer Congrés Internacional sobre Identitat de Gènere i Drets Humans de l'estat. El dia 17 d'aquest mateix mes, la Consellera d'Acció Social i Ciutadania, Carme Capdevila, va emprendre un projecte d'una Llei catalana que volia garantir els drets dels transsexuals i combatre la transfòbia. Tanmateix, aquesta Llei no està aprovada. Val a dir que Catalunya tampoc va ser la primera comunitat autònoma en voler aprovar una Llei amb aquests objectius. Aquesta va ser Navarra la qual l'11 de Novembre de 2009 es va convertir en la primera en aprovar una Llei autonòmica que garantís els drets dels transsexuals.

Finalment, amb la ¹¹Llei **11/2014** del 10 d'Octubre es garanteixen els drets dels transgèneres a Catalunya. Aquesta Llei defensa els drets de tot el col·lectiu LGTBI però té un apartat en concret pels transgèneres i intersexuals ja que són els més discriminats. Té per objectiu establir mesures per evitar la discriminació i promoure la conscienciació en els àmbits de la salut, l'educació, la cultura, lleure i esport, els mitjans de comunicació, el món laboral, els serveis socials, la justícia i els cossos de seguretat. També exposa els seus drets i el que serien considerades infraccions i les respectives sancions.

En el preàmbul deixa clar que durant la Llei es farà referència a les persones transsexuals com a transgèneres. Des del meu punt de vista, aquesta decisió és errònia perquè confon encara més la societat pel que fa a aquests dos termes, que són diferents i que, per tant, mereixen ser tractats com a tal perquè ningú no es pugui sentir exclòs.

“Aquesta Llei empra el terme *transgènere* per a referir-se a les persones que se senten del sexe contrari al que se'ls ha atribuït en néixer segons llurs característiques biològiques i a les persones que no s'identifiquen exactament ni amb un home ni amb una dona segons la concepció tradicional dels gèneres, tot això amb independència que aquestes persones s'hagin sotmès o no a una intervenció quirúrgica. **Les persones transsexuals, doncs, resten incloses dins la denominació de persones transgènere.** En el mateix sentit, la transsexualitat resta inclosa dins la denominació genèrica *transidentitat*, que designa la condició o la qualitat de transgènere. “

Cal destacar, pel que fa a l'àmbit de la salut, que s'incorpora la perspectiva de gènere al sistema sanitari i que es deixa de tractar la transsexualitat com una patologia.

“Article 16. Salut.

1. **El sistema sanitari de Catalunya ha d'incorporar la perspectiva de gènere** i ha de tenir en compte les necessitats específiques de les persones LGBTI, amb la finalitat de garantir-los el dret a rebre l'atenció sanitària i a gaudir dels **serveis de salut en condicions objectives d'igualtat.**

2. El sistema sanitari de Catalunya ha de **garantir**, per mitjà de protocols d'actuació específics, que els membres de parelles estables, amb independència de llur orientació sexual o identitat de gènere, tinguin els **mateixos drets que la normativa sectorial sanitària reconeix** als cònjuges o familiars més propers. Pel

¹¹ Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgèneres i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, DOGC 6730 § 14288042. (2014).

que fa al consentiment per substitució, el convivent en parella estable té, respecte de l'altre membre de la parella, la consideració de familiar més proper.

3. Les administracions públiques de Catalunya, en les línies d'actuació relatives a la salut i al sistema sanitari, han de:

a) Vetllar perquè la política sanitària sigui respectuosa amb les persones LGBTI i **no tracti directament o indirectament la condició** d'aquestes persones, especialment transgènere i intersexuals, **com una patologia.**" [...]

Pel que fa a l'acció social, es deixa ben clar que en **espais diferenciats per sexes** (com poden ser els vestuaris, per exemple) s'ha de vetllar perquè la persona transsexual pugui fer ús dels espais assignats al gènere sentit. Aquest punt número 5 de l'article 17 comporta un estès **debat social** perquè hi ha molta gent que es pot sentir molt incòmode compartint un espai diferenciat per sexes amb una persona que ha nascut amb el sexe biològic contrari.

Per últim destacar l'article 23, que és el que se centra en transidentitat i intersexualitat, Aquest inclou les persones menors d'edat encara que en d'altres articles de la mateixa llei hi ha un buit legal respecte el col·lectiu menor.

“ Article 23. Persones transgènere i persones intersexuals

1. En l'àmbit de les administracions públiques de Catalunya, especialment en l'àmbit educatiu i universitari, s'han d'establir per reglament les condicions perquè **les persones transgènere i les persones intersexuals siguin tractades i anomenades d'acord amb el nom del gènere amb què s'identifiquen, encara que siguin menors d'edat.**

2. Les administracions públiques de Catalunya han de vetllar, en qualsevol de llurs procediments, pel respecte a la confidencialitat de les dades relatives a la identitat de gènere de les persones beneficiàries d'aquesta Llei.

3. S'ha de garantir, en qualsevol cas, el dret a consulta i a informació específica per a persones transgènere i per a persones intersexuals en àmbits com l'accés al mercat de treball, els tractaments hormonals i les intervencions quirúrgiques o la salut sexual i reproductiva.

4. **Les persones transgènere i les persones intersexuals s'han de poder acollir al que estableix aquesta Llei sense que calgui cap diagnòstic de disfòria de gènere ni cap tractament mèdic.**”

2. Què és una Llei

Segons l'institut d'estudis catalans una Llei és “ la **regla d'acció** imposada per una autoritat superior”. Així mateix, una Llei és el que ens permetrà viure amb unes normes de convivència establertes dins del nostre país perquè tot pugui funcionar de la millor manera possible.

Si anem més enllà, una Llei és un **text jurídic** en el que trobem per escrit **els drets, les obligacions i les prohibicions** que tenim com a ciutadans. Aquest text jurídic és redactat pel **Govern**, conjunt de representants polítics del país escollits pels ciutadans mitjançant la democràcia, i ha de seguir un procés complex, que no sempre és el mateix, fins arribar a la seva aprovació.

Precisament aquest procés que se segueix per tal d'aprovar una Llei és anomenat **procediment legislatiu** i és el que quedarà explicat en el següent apartat.

2.1. Legislar

Legislar és “fer o establir una Llei o lleis”. Abans de ser aprovada una Llei, però, es presenta una proposta de Llei anomenada **iniciativa legislativa** o bé **projecte de Llei**. A continuació veurem els passos, explicats de manera bastant simplificada i general, que se segueixen estrictament abans d'aprovar una Llei. Abans, però, faré un recull de terminologia jurídica per tal de poder entendre a la perfecció cada pas que explicaré.

- **Ple del parlament**: òrgan suprem del parlament, en el qual es debaten en última i definitiva instància les qüestions que segons l'Estatut són competència del Parlament de Catalunya. Està constituït per tots els diputats reunits en sessió.
- **Mesa del parlament**: òrgan que representa a la cambra i que s'encarrega d'ordenar el treball parlamentari, interpretar el reglament i dirigir els serveis del Parlament. Està format per una presidència, dues vicepresidències i quatre secretaries; aquests càrrecs són elegits per votació en el ple del parlament.
- **Debat de totalitat**: debat que es duu a terme en el ple del parlament.
- **Lectura única**: que té una única votació, es debat i es vota el mateix dia.
- **Ponència**: grup reduït de diputats nomenats per una comissió parlamentària.
- **Esmenes**: proposta de modificació de l'informe del projecte de Llei que es discuteix en assemblea (reunió privada).
- **Comissió parlamentària**: grup de treball permanent o constituït amb una finalitat en concret que s'encarrega de discutir i de realitzar un informe especialitzat d'un projecte de Llei o d'un tema del seu coneixement. Hi ha diverses comissions parlamentàries que es divideixen en

especialitats o reglaments interns de les cambres legislatives. Per exemple, hi ha la Comissió d'afers socials i famílies i la comissió de la justícia, entre moltes altres.

- Dictamen: judici desenvolupat que s'emet sobre un tema en concret.
- Consell de garanties estatutàries (CGE): institució de la Generalitat que s'assegura que les normes catalanes imposades pel Govern i el Parlament siguin adequades a l'Estatut i la Constitució. També és responsable d'identificar possibles motius d'inconstitucionalitat i que la normativa d'origen estatal no afecti l'autogovern català.
- Conseller: membre d'un govern autonòmic de l'Estat espanyol.

¹²El procediment legislatiu comú pot ser dividit en 3 fases:

- **Iniciativa:**

1. El govern elabora un projecte de Llei i el presenta al parlament. Prèviament haurà hagut un acord del govern en l'aprovació del projecte i la tramitació de la iniciativa legislativa.
2. El Ple del Parlament fa un debat de totalitat del projecte de Llei en què decideix si el tramita o el rebutja.
3. Una vegada el ple ha acordat la tramitació del projecte de Llei, s'assigna a una comissió especialitzada en la matèria en concret (en aquest cas estaríem parlant de la Comissió d'Afers socials i Famílies). La comissió nomena una ponència perquè faci un informe sobre el projecte de Llei.

- **Elaboració:**

4. Els grups parlamentaris poden presentar esmenes.
5. Amb les esmenes presentades, la ponència redacta l'informe de la ponència, que es presenten a comissió.
6. La comissió fa un debat sobre les esmenes i decideix quines aprova i quines rebutja. Una vegada s'han decidit quines esmenes són aprovades es fa un dictamen.

- **Aprovació**

¹² Aula parlament. *Guia per redactar una Llei*. Recuperat de <https://www.parlament.cat/document/intrade/34557>.

Generalitat de Catalunya. Departament de Governació i Relacions Institucionals. Direcció General de Relacions Institucionals i amb el Parlament. (2015). *Activitat parlamentària del Govern: tramitació d'un projecte de Llei en lectura única*. Recuperat de http://exteriors.gencat.cat/web/.content/relacions_institucionals/01_relacions_amb_el_parlament/04_x_legislatura/04_guies_de_tramitacio_parlamentaria/documents/projecte_llei_lectura_unica.pdf

El dictamen es debatut i votat pel Ple del Parlament. És aprovat i arriba a ser Llei si la majoria del ple ha votat ha favor.

2.2. Lleis respecte la transsexualitat

- Drets humans

¹³Els drets humans estan formats per un preàmbul i 30 articles aprovats i proclamats el 10 de desembre de 1948 que proclamen els principis i drets fonamentals, els drets civils i polítics i els drets econòmics, socials i culturals.

A continuació, he seleccionat els cinc articles que serien arguments a favor de la realitat *trans* que està present en el nostre dia a dia encara que s'hagi invisibilitzat durant tant de temps.

“Article 1 Tots els éssers humans neixen **lliures i iguals en dignitat i en drets**. Són dotats de raó i de consciència, i han de comportar-se fraternalment els uns amb els altres.

Article 2 Tothom té tots els drets i llibertats proclamats en aquesta Declaració, sense **cap distinció de raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política o de qualsevol altra mena, origen nacional o social, fortuna, naixement o altra condició**. A més, no es farà cap distinció basada en l'estatut polític, jurídic o internacional del país o del territori al qual pertanyi una persona, tant si és independent com si està sota administració fiduciària, si no és autònom, o està sota qualsevol altra limitació de sobirania.

Article 3 Tota persona té **dret a la vida, a la llibertat** i a la seva seguretat.

Article 7 **Tots són iguals davant la Llei** i tenen dret, sense cap distinció, a igual protecció per la Llei. Tots tenen dret a igual **protecció contra qualsevol discriminació** que violi aquesta Declaració i contra qualsevol incitació a una tal discriminació.

Article 19 Tota persona té **dret a la llibertat d'opinió i d'expressió**; aquest dret inclou el de no ser molestat a causa de les pròpies opinions i el de cercar, rebre i difondre les informacions i les idees per qualsevol mitjà i sense límit de fronteres.”

¹³ United Nations. (1948). *Universal Declaration of Human Rights*. Recuperat de <http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Pages/Language.aspx?LangID=cln>

- Unió Europea

La Unió Europea va redactar el 2012 una ¹⁴Acta constitutiva dels Drets Fonamentals de la Unió Europea (Charter of Fundamental Rights of European Union). Aquesta es divideix en el preàmbul i set títols: dignitat, llibertats, igualtat, solidaritat, drets dels ciutadans, justícia, i disposicions generals regeixen la interpretació i l'aplicació de la carta constitutiva. Els articles que hi ha a continuació són una selecció que defensaria, entre moltes d'altres, la realitat trans:

Article 4. Prohibition of torture and inhuman or degrading treatment or punishment
No one shall be subjected to torture or to inhuman or degrading treatment or punishment.

Article 7. Respect for private and family life
Everyone has the right to respect for his or her private and family life, home and communications.

Article 9. Right to marry and right to have a family
The right to marry and the right to found a family shall be guaranteed in accordance with the national laws governing the exercise of these rights.

Article 11. Freedom of expression and information

1. Everyone has the right to freedom of expression. This right shall include freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers.

2. The freedom and pluralism of the media shall be respected.

Article 21. Non-discrimination

1. Any discrimination based on any ground such as sex, race, colour, ethnic or social origin, genetic features, language, religion or belief, political or any other opinion, membership of a national minority, property, birth, disability, age or sexual orientation shall be prohibited.

2. Within the scope of application of the Treaties and without prejudice to any of their specific provisions, any discrimination on grounds of nationality shall be prohibited.

¹⁴ El Parlament Europeu, el consell i la comissió. (2012). *Charter of Fundamental Rights of European Union*. Recuperat de <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>

A més a més, L'European Union Agency for Fundamental Rights (FRA) és una entitat de la UE que lluita pels drets humans dins d'aquesta. Ha redactat un document titulat:¹⁵ “Homophobia, transphobia and discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity in the EU Member States”.

Aquest document es divideix en sis apartats:

1. Actituds i estereotips cap el col·lectiu LGTBI.
2. Dret a la vida, la seguretat i la protecció davant l'abús i la violència.
3. Llibertat de reunió i llibertat d'expressió.
4. Discriminació dins i més enllà del món laboral.
5. Tractament igualitari pels membres de les famílies i reconeixement mutu de l'estat civil.
6. Protecció internacional pel col·lectiu LGTBI que pateixi homofòbia.

Aquest document és un recull d'informació, identificació d'estímuls i pràctiques i recursos que ens ajudarien a millorar cadascun dels apartats citats anteriorment.

En molts casos el document s'acull a la ¹⁶Recomanació CM/Rec(2010)5 del Comitè de ministres als Estats membres sobre les mesures per combatre la discriminació per motius d'orientació sexual o identitat de gènere (Recommendation CM/Rec(2010)5 of the Committee of Ministers to member states on measures to combat discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity).

Aquesta és una recomanació redactada pel comitè de ministres de la Unió Europea en forma de llei que té per objectiu combatre la discriminació d'orientació sexual i identitat de gènere. Es divideix en dotze apartats: dret a la vida, seguretat i protecció de la violència, llibertat de reunió, llibertat d'expressió i reunió pacífica, dret del respecte de la privacitat i vida en família, el món laboral, l'educació, la salut, allotjament, esports, dret de buscar asil, estructures dels drets humans nacionals, discriminació en diferents àmbits.

Tots els articles són destacables i importants i donen instruccions que hauria de seguir cada país europeu per combatre la discriminació d'aquest tipus en diversos àmbits. Tot i així he seleccionat alguns que m'han semblat més rellevants encara que, insisteixo, tots ells em semblen imprescindibles a seguir.

¹⁵ European Union Agency for Fundamental Rights.(2010). *Homophobia, transphobia and discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity in the EU Member States*. Recuperat de file:///C:/Users/Gal%C2%B7lac/Downloads/1659-FRA-homophobia-synthesis-report-2011_EN.pdf

¹⁶ Comitè dels ministres als Estats membres. (2010).

Recommendation of the Committee of Ministers to member states on measures to combat discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity. Recuperat de [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=CM/Rec\(2010\)5&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorIntranet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383&direct=true](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=CM/Rec(2010)5&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorIntranet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383&direct=true)

III. Freedom of expression and peaceful assembly

13. Member states should take appropriate measures to ensure, in accordance with Article 10 of the Convention, that the right to freedom of expression can be effectively enjoyed, without discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity, including with respect to the freedom to receive and impart information on subjects dealing with sexual orientation or gender identity.

IV. Right to respect for private and family life

20. Prior requirements, including changes of a physical nature, for legal recognition of a gender reassignment, should be regularly reviewed in order to remove abusive requirements.

21. Member states should take appropriate measures to guarantee the full legal recognition of a person's gender reassignment in all areas of life, in particular by making possible the change of name and gender in official documents in a quick, transparent and accessible way; member states should also ensure, where appropriate, the corresponding recognition and changes by non-state actors with respect to key documents, such as educational or work certificates.

22. Member states should take all necessary measures to ensure that, once gender reassignment has been completed and legally recognised in accordance with paragraphs 20 and 21 above, the right of transgender persons to marry a person of the sex opposite to their reassigned sex is effectively guaranteed.

V. Employment

30. Particular attention should be paid to providing effective protection of the right to privacy of transgender individuals in the context of employment, in particular regarding employment applications, to avoid any irrelevant disclosure of their gender history or their former name to the employer and other employees.

VI. Education

32. Taking into due account the over-riding interests of the child, appropriate measures should be taken to this effect at all levels to promote mutual tolerance and respect in schools, regardless of sexual orientation or gender identity. This should include providing objective information with respect to sexual orientation and gender identity, for instance in school curricula and educational materials, and providing pupils and students with the necessary information, protection and support to enable them to live in accordance with their sexual orientation and gender identity. Furthermore, member states may design and implement school equality and safety policies and action plans and may ensure access to adequate

anti-discrimination training or support and teaching aids. Such measures should take into account the rights of parents regarding education of their children.

VII. Health

35. Member states should take appropriate measures to ensure that transgender persons have effective access to appropriate gender reassignment services, including psychological, endocrinological and surgical expertise in the field of transgender health care, without being subject to unreasonable requirements; no person should be subjected to gender reassignment procedures without his or her consent.

36. Member states should take appropriate legislative and other measures to ensure that any decisions limiting the costs covered by health insurance for gender reassignment procedures should be lawful, objective and proportionate

IX. Sports

39. Homophobia, transphobia and discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity in sports are, like racism and other forms of discrimination, unacceptable and should be combated.

XI. National human rights structures

45. Member states should ensure that national human rights structures are clearly mandated to address discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity; in particular, they should be able to make recommendations on legislation and policies, raise awareness amongst the general public, as well as – as far as national law so provides – examine individual complaints regarding both the private and public sector and initiate or participate in court proceedings.

- Espanya

A Espanya la Llei vigent que fa referència a la transsexualitat i el gènere de les persones és la ¹⁷Llei 3/2007, del 15 de Març, reguladora de la rectificació registral de la menció relativa al sexe de les persones.

¹⁷ Ley 3/2007, de 15 de Marzo, reguladora de la rectificación registral de la mención relativa al sexo de las personas, BOE 67 § 5585.(2007).

Tot i fer 10 anys de la seva publicació, encara no s'ha fet una reforma mentre que diverses comunitats autònomes, Navarra, Andalusia, Catalunya, les Balears, Galícia i el País basc, han hagut de crear la seva pròpia legislació al respecte.

Aquest fet és molt greu tenint en compte que només 6 de les 17 comunitats autònomes i les dues ciutats autònomes que conformen Espanya no segueixen aquesta Llei perquè han promulgat la seva pròpia. Això ho han pogut fer degut que és una competència residual, és a dir, que la constitució no especifica que sigui exclusiva d'Espanya i que, per tant, encara que faci les seves pròpies lleis les comunitats autònomes poden fer les seves. Ara bé, si els governs de les comunitats autònomes no promulguen la seva Llei, s'han d'acollir a la Llei vigent espanyola.

Aquesta, deixa ben clar que la transsexualitat és una malaltia mental i que si vols fer la rectificació registral has de tenir un informe mèdic que acrediti disfòria de gènere i haver tractat la suposada malaltia, deixa a entendre que mitjançant hormones, durant dos anys com a mínim.

Aquest fet demostra que la Llei no està gens actualitzada i que discrimina enormement aquest col·lectiu transsexual i exclou totalment les persones transgènere i les persones menors d'edat que vulguin fer també aquesta rectificació registral.

A continuació trobem una selecció dels fragments que m'han semblat més rellevants:

“EXPOSICIÓN DE MOTIVOS”

[...] La **transexualidad, considerada como un cambio de la identidad de género**, ha sido ampliamente estudiada ya por la medicina y por la psicología. Se trata de una realidad social que requiere una respuesta del legislador, para que la inicial asignación registral del sexo y del nombre propio puedan ser modificadas, con la finalidad de garantizar el libre desarrollo de la personalidad y la dignidad de las personas cuya identidad de género no se corresponde con el sexo con el que inicialmente fueron inscritas.

Per començar, l'exposició de motius provoca una confusió en el significat de la transsexualitat. Ho enfoca com un canvi de la identitat de gènere i, com hem vist en l'apartat 1, aquesta definició és errònia perquè la identitat de gènere no la canviem, el que volem canviar és el sexe biològic amb què hem nascut per tal que concordi amb la nostra identitat de gènere o bé no volem fer cap canvi perquè som transgènere i la nostra identitat de gènere no és ni el d'una dona ni el d'un home.

Òbviament, si ja no s'entén el que és la transsexualitat no es pot redactar una Llei que la normalitzi ni que faci sentir bé aquest col·lectiu. Ni molt menys que cobreixi totes les seves necessitats.

[...] **Artículo 4. Requisitos para acordar la rectificación.**

1. La rectificación registral de la mención del sexo se acordará una vez que la persona solicitante **acredite**:

a) Que le ha sido **diagnosticada disforia de género**.

La acreditación del cumplimiento de este requisito se realizará mediante **informe de médico o psicólogo clínico**, colegiados en España o cuyos títulos hayan sido reconocidos u homologados en España, y que deberá hacer referencia:

1. A la **existencia de disonancia** entre el sexo morfológico o género fisiológico inicialmente inscrito y la identidad de género sentida por el solicitante o sexo psicosocial, **así como la estabilidad y persistencia de esta disonancia**.

2. A la **ausencia de trastornos de personalidad que pudieran influir**, de forma determinante, en la existencia de la disonancia reseñada en el punto anterior.

b) Que ha sido **tratada médicamente durante al menos dos años** para acomodar sus características físicas a las correspondientes al sexo reclamado. La acreditación del cumplimiento de este requisito se efectuará mediante informe del médico colegiado bajo cuya dirección se haya realizado el tratamiento o, en su defecto, mediante informe de un médico forense especializado.

2. **No será necesario** para la concesión de la rectificación registral de la mención del sexo de una persona **que el tratamiento médico haya incluido cirugía** de reasignación sexual. Los tratamientos médicos a los que se refiere la letra b) del apartado anterior no serán un requisito necesario para la concesión de la rectificación registral cuando concurren razones de salud o edad que imposibiliten su seguimiento y se aporte certificación médica de tal circunstancia.” [...]

He volgut incloure l'article quatre sencer perquè és realment increïble la fredor i la distància amb la qual tracten aquesta realitat. Està clar que l'han entès com una malaltia que ha de ser tractada. No dona l'opció de tenir una identitat de gènere neutre ni de no voler-se hormonar i obliga a les persones a acceptar que això és una malaltia si volen fer la rectificació registral.

En conclusió, la Llei espanyola ha estat redactada sense comprendre què és exactament aquesta realitat i, per tant, ho dona a veure a la societat com una malaltia, fet que no fa sentir com s'hauria de sentir el col·lectiu trans.

¹⁸Tanmateix, el dia 29 de Novembre de 2017, va ser aprovada al Congrés de diputats una proposta de reforma d'aquesta Llei. Aquesta reforma suposaria una reforma en l'article 4, és a dir, que les persones trans puguin sol·licitar un canvi de nom i de sexe al Registre Civil sense necessitat de tractament mèdic durant dos anys sense necessitat d'un informe mèdic que acrediti la disfòria de gènere (per tant, despatologitza la situació trans). La reforma també inclouria un canvi en l'article 8, en el que se li afegirà un apartat que tingui en compte les persones estrangeres que resideixin a Espanya per tal que aquestes puguin fer una rectificació de nom i de sexe en la seva targeta de residència.

Aquesta proposta, impulsada pel PSOE i que encara no trigarà a aprovar-se definitivament, és molt positiva i suposaria un increment de la qualitat de vida de les persones trans residents a Espanya. Tot i així, trobo que encara s'hauria d'anar més enllà i eliminar l'apartat del sexe en el DNI, no tan sols per afavorir les persones que no tinguin una identitat de gènere concreta, sinó per tal d'afavorir en la dissolució dels rols de gènere.

- Catalunya

La Llei catalana referent a la transidentitat i que és vigent és la ¹⁹Llei 11/2014, del 10 d'octubre per a garantir els drets de les lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. Catalunya, com altres comunitats autònomes d'Espanya, ha creat la seva pròpia legislació pel que fa a la transidentitat (inclosa en una legislació que fa referència a tot el col·lectiu LGTBI) ja que la espanyola discriminava enormement aquesta condició.

¹⁸ Esteban, P. (2017). Así cambiará la vida de los transexuales en España: fin de terapias médicas, menores... La proposición de ley que el Congreso admitirá a trámite el jueves supone grandes avances para el colectivo. Entre otros, los menores transexuales podrán cambiar de nombre y sexo. *El confidencial*. Recuperat de https://www.elconfidencial.com/espana/2017-11-29/ley-transexuales-espana-menores-cambio-sexo-dni_1485240/

¹⁹ Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, DOGC 6730 § 14288042. (2014).

Aquesta Llei ha suposat un gran avanç per a la normalització del col·lectiu perquè té en compte molts aspectes com l'educació, el lleure i l'esport, els mitjans de comunicació, la salut, el mercat laboral... Tot i així, podem llegir que en el preàmbul explica que emprará el terme transgènere per a referir-se tant a les persones transsexuals com a les persones transgènere. Això és degut a les dificultats del llenguatge amb què ens trobem al referir-nos a aquests termes perquè són molt actuals i encara no és clara la seva significació per molts de nosaltres.

Tanmateix, trobo que una Llei no hauria de caure en aquest tipus de confusions com també crec que caldria una ampliació d'aquesta perquè queden molts buits legals pel que fa al gènere i la transidentitat.

A continuació podem llegir tres fragments d'aquesta Llei (un fragment del preàmbul, un fragment de l'article 16 i l'article 23) amb què podrem comprovar el que he afirmat anteriorment i que cal destacar:

“Preàmbul

L'objectiu d'aquesta Llei és **desenvolupar i garantir els drets** de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals (**LGBTI**) i **evitar-los situacions de discriminació i violència**, per a assegurar que a Catalunya es pugui viure la **diversitat sexual i afectiva en plena llibertat**.

La Llei recull la demanda històrica del ric teixit associatiu que ha liderat durant dècades la reivindicació dels drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals, que han assolit en els darrers anys un **reconeixement social i polític que se'ls havia negat**, però que encara és **lluny de la plena normalització**.

Aquesta Llei empra el terme *transgènere* per a referir-se a les persones que se senten del sexe contrari al que se'ls ha atribuït en néixer segons llurs característiques biològiques i a les persones que no s'identifiquen exactament ni amb un home ni amb una dona segons la concepció tradicional dels gèneres, tot això amb independència que aquestes persones s'hagin sotmès o no a una intervenció quirúrgica. Les persones transsexuals, doncs, resten incloses dins la denominació de persones transgènere. En el mateix sentit, la transsexualitat resta inclosa dins la denominació genèrica *transidentitat*, que designa la condició o la qualitat de transgènere. [...]

Article 16. Salut

[...]

3. Les administracions públiques de Catalunya, en les línies d'actuació relatives a la salut i al sistema sanitari, han de:

a) Vetllar perquè la política sanitària sigui respectuosa amb les persones LGBTI i **no tracti** directament o indirectament **la condició** d'aquestes persones, especialment transgènere i intersexuals, **com una patologia**. [...]

Títol III. Transidentitat i intersexualitat

Article 23. Persones transgènere i persones intersexuals

1. En l'àmbit de les administracions públiques de Catalunya, especialment en l'àmbit educatiu i universitari, s'han d'establir per reglament les condicions perquè les persones transgènere i les persones intersexuals siguin **tractades i anomenades d'acord amb el nom del gènere amb què s'identifiquen, encara que siguin menors d'edat**.

2. Les administracions públiques de Catalunya han de vetllar, en qualsevol de llurs procediments, pel respecte a la confidencialitat de les dades relatives a la identitat de gènere de les persones beneficiàries d'aquesta llei.

3. S'ha de garantir, en qualsevol cas, el dret a consulta i a informació específica per a persones transgènere i per a persones intersexuals en àmbits com l'accés al mercat de treball, els tractaments hormonals i les intervencions quirúrgiques o la salut sexual i reproductiva.

4. Les persones transgènere i les persones intersexuals **s'han poder acollir al que estableix aquesta Llei sense que calgui cap diagnòstic de disfòria de gènere ni cap tractament mèdic**. [...]

Aquesta llei és molt completa, té un total de 39 articles, però si volem filar prim, fet que trobo necessari, encara té buits legals pel que fa al gènere i els menors d'edat transsexuals, entre d'altres, que estaria bé aclarir.

3.El meu discurs, posicionament polític

En aquest discurs exposo com entenc el gènere i la transidentitat perquè considero que ens estem quedant molt enrere amb aquestes dues qüestions si volem parlar d'una societat moderna i oberta.

El gènere es una construcció social que s'ha anat creant a poc a poc des de fa moltíssims anys i que, avui dia, és molt complexa. Tanmateix, no deixa de ser una construcció que nosaltres mateixos hem generat segons el tarannà de la majoria de les persones i que exclou una minoria a qui li és molt difícil trobar el seu lloc dins la societat.

La minoria de la qual estic parlant és el col·lectiu trans. La transidentitat és un terme que ni tan sols té entrada a la real acadèmia espanyola o a l'institut d'estudis catalans. És més, tampoc la té la paraula "transgènere" i si busquem el mot "trans" només trobem l'entrada del prefix que significa "a través". O el que encara és pitjor, el centre de terminologia ²⁰*termcat*, defineix la transsexualitat com un trastorn mental, probablement perquè així mateix ho fa també l'²¹Organització Mundial de la Salut. Com pot ser que a ple segle XXI el diccionari no inclogui aquestes paraules?

Aquesta és una realitat que s'ha reprimit molt durant la història i que no se l'ha deixat tenir visibilitat. Un factor que no ajuda a aquesta visibilitat és la dificultat que trobem en el llenguatge. Som incapaços d'entendre-la perquè se'ns fa molt difícil desmuntar aquesta construcció on només té cabuda el sistema binari femení-masculí.

Gràcies a un llibre titulat ²²*Eines per preveure el teu futur*, de la Fundació Enllaç, he pogut entendre com se sent una persona trans i aclarir els termes lingüístics referents a aquest col·lectiu. La transidentitat és la condició d'identificar-se com a persona trans. Ser trans és ser transsexual o transgènere, que són conceptes diferents i això és molt important de tenir en compte.

Explicat a grans trets de manera que sigui entenedor què significa que una persona es consideri "persona transsexual", terme que sí que inclou el diccionari, vol dir que aquesta persona té una identitat de gènere que no correspon amb el seu sexe biològic. Una persona transgènere, en canvi, té una identitat de gènere neutre, independentment del seu sexe biològic, i no s'identifica ni amb el gènere masculí ni amb el femení en la seva totalitat.

El problema que tenim és que ningú no ens fa entendre aquesta realitat i que tenim poques eines per a poder-la entendre. El diccionari, per exemple, no ens aclareix res i les lleis que tenim en el nostre país

²⁰ Centre de terminologia. (1985). *Transsexualitat*. Recuperat de <http://www.termcat.cat/ca/Cercaterm/10/>

²¹ Organització Mundial de la Salut. (2008). *Classificació estadística internacional de malalties i problemes relacionats amb la salut, 10a revisió (CIM-10, 2008, volum 3) (Pàg. 657)*. Recuperat de http://catsalut.gencat.cat/web/.content/minisite/catsalut/proveidors_professionals/registres_catalegs/documents/cim10_vol3_complet_actualitzacions2008.pdf

²² Fundació Enllaç. (2012). *Eines per preveure el teu futur. Materials útils per a trans, lesbianes, gais i bisexuals*. Barcelona, Espanya: Fundació Enllaç

tampoc gaire. Els conceptes poden resultar termes confusos o fins i tot discriminatoris en alguns casos.

Per aquesta mateixa raó, m'he vist amb la necessitat d'escriure una reforma de la ²³Llei catalana 11/2014, del 10 d'octubre per a garantir els drets de les lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. El meu objectiu és deixar clar aquests termes per tal que es pugui entendre la transidentitat i intentar reduir aquesta construcció binària de gènere de manera que també hi tinguin cabuda persones amb gènere neutre, inclosos els menors d'edat, mitjançant certs canvis en la nostra societat que ens condueixin a assolir la normalització.

El meu objectiu a llarg termini seria poder acabar amb els rols de gènere. Sóc conscient que a dia d'avui això és impossible d'aconseguir. Tanmateix, aquest propòsit només serà assolible si anem fent veure a la societat poc a poc que aquesta construcció social no té sentit en realitat. Per tal de poder fer entendre tal cosa, s'ha d'incidir des de diversos àmbits com podrien ser l'educació, els mitjans de comunicació, els esports, la política o l'àmbit jurídic. És per això que trobo necessària l'existència d'una Llei que tracti el gènere i la transidentitat en concret i no tot el col·lectiu LGTBI.

Per acabar, vull deixar clar que la Llei redactada és la que considero que avui dia la societat pot dur a terme però que probablement d'aquí uns anys es pugui anar més enllà creant una altra Llei que encara dissolgui més les qüestions del gènere.

4. La meva legislació

4.1. Esborrany de la meva legislació

Llei 09/2017, del 19 de setembre, per dissoldre els rols de gènere i normalitzar la transidentitat.

Preàmbul

L'objectiu d'aquesta reforma de la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia és minimitzar les diferenciacions que es fan respecte el gènere per tal d'afavorir en la dissolució

²³ Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, DOGC 6730 § 14288042. (2014).

d'aquesta construcció social que, en molts àmbits, està deixant de tenir sentit perquè la realitat ha canviat.

L'altre objectiu d'aquesta Llei, extremadament relacionat amb l'anterior, és donar les eines necessàries a la societat amb la finalitat que pugui entendre què és la transidentitat i que, per tant, es pugui assolir una normalització.

Es redacta aquesta Llei perquè hi ha normes establertes que exclouen un col·lectiu de gent que tenen tot el dret a no ser excloses per qüestions d'identitat de gènere.

En la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia queda regulat gran part del que és necessari però no es concreta suficientment en la transidentitat, la transsexualitat infantil seria un àmbit en què cal incidir, ni en la manera de normalitzar-ho.

Aquesta Llei vol avançar la dissolució del gènere i la normalització de la transidentitat de la manera que s'ha considerat que la societat ho pot dur a terme actualment, encara que hi hauria altres aplicacions possibles però que encara no hi tenen cabuda en la societat pel fet de ser massa novedoses.

Article 1. Objecte

Aquesta Llei té per objecte establir normes i canvis en la societat pel que fa al gènere i la transidentitat per tal de dissoldre els rols de gènere i fer efectiva la normalització de la transidentitat en els àmbits, tan públics com privats, sobre els quals la generalitat té competències.

Article 2. Finalitat.

La finalitat d'aquesta Llei és donar les eines necessàries a la societat per a que tota persona hi tingui cabuda independentment de la seva identitat de gènere i contribuir a la dissolució del sistema binari del gènere masculí-femení.

Article 3. Àmbit d'aplicació i garantia de compliment

1. Aquesta Llei s'aplica, en l'àmbit territorial de Catalunya, a qualsevol persona, física o jurídica, de dret públic o privat, independentment de la situació administrativa o personal en què es trobi, sens perjudici del que estableixen la legislació en matèria d'estrangeria, els tractats internacionals aplicables i l'altra legislació vigent.

2. La Generalitat i els ens locals han de garantir el compliment d'aquesta Llei i promoure les condicions per a fer-la plenament efectiva en els àmbits competencials respectius.

Article 4.²⁴ Conceptes

Als efectes de les dificultats del llenguatge de certs conceptes i del que estableix aquesta llei, s'entén per:

- a) *Transidentitat*: qualitat de tenir un sexe biològic que no es correspon amb la identitat de gènere pròpia o bé de no tenir una identitat de gènere concreta.
- b) *Trans*: persona que té la qualitat de la transidentitat.
- c) *Transsexual*: persona trans que ha nascut amb el sexe biològic oposat a la seva identitat de gènere.
- d) *Transgènere*: persona trans que se sent a gust amb el seu sexe biològic i que no té una identitat de gènere concreta.
- e) *Cisgènere*: persona que ha nascut amb un sexe biològic que es correspon amb la identitat de gènere pròpia.
- f) *Dona transsexual*: dona que ha nascut amb un sexe biològic masculí la identitat de gènere de la qual és femenina.
- g) *Home transsexual*: home que ha nascut amb un sexe biològic femení la identitat del qual és masculina.

Article 5. Canvi de nom no oficial

L'apartat 1 de l'article 23 de la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, queda redactat de la següent manera:

1. En l'àmbit de les administracions públiques de Catalunya, especialment en l'àmbit educatiu i universitari, s'han d'establir per reglament les condicions perquè les persones trans siguin tractades i anomenades d'acord amb el nom i gènere amb què s'identifiquen, encara que siguin menors d'edat i que en el seu document d'identitat hi hagi constància d'un altre nom o gènere.

Article 6. Transsexualitat infantil

²⁴ No existeix una definició oficial d'aquests termes, les diferents persones amb qui he parlat i les diferents fonts que he consultat estableixen matisos diferents. És per aquesta raó que he redactat jo mateixa una definició d'aquests termes recollint les diferents idees de les fonts de consulta i de les persones amb les quals he parlat.

S'afegeix un article a la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, queda redactat de la següent manera:

1. Els majors de 16 anys tenen dret a sol·licitar un tractament mèdic, sempre que la seva vida no estigui en perill o les seves condicions de salut no es puguin veure perjudicades, per tal d'iniciar el canvi de sexe sense consentiment dels pares o tutors legals.
2. Només els majors d'edat podran sol·licitar intervencions quirúrgiques relatives al canvi de sexe.
3. Els majors de 16 anys tenen dret a sol·licitar un canvi de nom sense consentiment dels seus pares o tutors legals i sense necessitat de tractament mèdic ni diagnòstic.
4. Els menors de 16 anys necessiten el consentiment parental per poder-se acollir al que estableix aquest article.

Article 7. Salut

S'afegeixen quatre apartats a l'article 16 de la llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, amb la redacció següent:

1. El sistema sanitari de Catalunya ha de facilitar a les famílies que ho desitgin un equip multidisciplinar, que inclogui psicòlegs i sexòlegs entre d'altres, per tal de guiar a la persona trans i a la seva família durant el procés d'identificació de gènere.
2. El sistema sanitari de Catalunya ha de garantir que el tractament hormonal que sol·liciti una persona transsexual sigui facilitat en un període de temps menor a 3 mesos.
3. La Generalitat de Catalunya ha de garantir la formació de professionals de salut pública que puguin tractar les persones trans que ho desitgin.
4. La Generalitat de Catalunya ha de garantir la cobertura total pel que fa a tractaments i intervencions relacionades amb la transidentitat del sistema sanitari català.

Article 8. Espais diferenciats per sexes

L'apartat 5 de l'article 17 de la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, queda redactat de la següent manera:

1. La persona trans té dret a decidir a quin espai diferenciats anirà sempre.

- a) Tota persona ha de deixar clar prèviament amb quin gènere s'identifica en l'inscripció del lloc on es trobi un espai diferenciat per sexes per tal d'evitar possibles confusions.
- b) Pel que fa als vestidors i les dutxes diferenciades per sexes, ha d'existir un tercer espai diferenciat de la resta per les persones que no desitgin fer un ús compartit.
- c) Pel que fa als banys hauran de ser tots mixtes i amb lavabos individuals en els llocs oberts al públic.

Article 9. Equips diferenciats per sexe

S'afegeix un apartat de l'article 14 de la llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, amb la redacció següent:

1. Tota persona té dret a formar part de l'equip constituït per persones del gènere amb el qual s'identifica.

Disposició addicional primera. Contingut del document nacional d'identitat.

L'apartat 1 de l'article 11 del reial decret 1553/2005 deixa d'incloure el sexe com a contingut que ha de ser en l'anvers del document nacional d'identitat.

Disposició addicional segona. Banys públics

Els llocs públics que facin obres en els banys a partir de l'entrada en vigor d'aquesta Llei o des de la seva obertura si és posterior a l'entrada en vigor d'aquesta Llei hauran de fer els banys mixtes amb lavabos individuals.

Disposició transitòria primera. Vigència de la Llei 11/2014

La Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia manté la seva vigència en tot el que no contradigui aquesta reforma.

Disposició transitòria segona. Procediment sancionador

Mentre no s'aprovi un decret que reguli el procediment sancionador referent al que estableix aquesta Llei, continua essent aplicable el procediment establert pel Decret 278/1993, del 9 de novembre, sobre el procediment sancionador d'aplicació als àmbits de competència de la Generalitat.

Disposició final primera. Reforma obligatòria

Aquesta Llei ha de ser reformada passats deu anys de la seva entrada en vigor de manera que inclogui mesures per a la dissolució del gènere i la plena normalització de la transidentitat que avui dia encara no podríen ser dutes a terme per la societat.

Disposició final segona. Entrada en vigor

Aquesta Llei entra en vigor l'endemà d'haver estat publicada en el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*.

Per tant, ordeno que tots els ciutadans als quals sigui d'aplicació aquesta Llei cooperin al seu compliment i que els tribunals i les autoritats als quals pertoqui la facin complir.

Palau de la Generalitat, 8 d'octubre de 2017

Carles Puigdemont

President de la Generalitat de Catalunya

4.2. Procés que he seguit per millorar l'esborrany

Per tal de millorar el meu esborrany, corregir errors de la meva legislació i preparar arguments per defensar la meva Llei, he demanat opinió i ajuda a les persones següents:

- Mònica Navarro, professora de Dret civil de la UB (tema jurídic).
- Àlex Monfort, treballador social de l'ajuntament de Terrassa, que treballa en el tema de la transidentitat (tema jurídic).

- Anna Mompart, treballadora del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya com a sub-directora general de la Cartera de Serveis i el Mapa Sanitari i directora general de Planificació en Salut (tema jurídic i opinió).
- Àngela Vidal, psicòloga de menors trans del clínic (opinió).
- Aniol Collado, graduat universitari en Ciències de l'Activitat física i de l'Esport. (Consell dopatge).
- Laura Vaqué, de l'Assemblea de joves trans de Barcelona (opinió).
- Alan Flores, persona trans (opinió).
- Claudi de Rialp i Cristina Sevillano, pares d'un menor trans. (opinió).
Els mateixos han fet extensible la meua Llei a d'altres pares de l'Associació de menors trans de la qual formen part, Chrysallis.

- **Mònica Navarro, professora de Dret civil de la UB (tema jurídic).**
La Mònica m'ha resolt qüestions jurídiques que vaig haver d'entendre abans de començar a redactar una llei, com per exemple com funcionen les competències de l'Estat. També m'ha corregit qüestions formals de l'esborrany de la Llei i m'ha revisat la Llei definitiva per assegurar que tot és correcte.

- **Àlex Monfort, treballador social de l'ajuntament de Terrassa que treballa en el tema de la transidentitat (tema jurídic).**
L'Àlex em va facilitar informació²⁵ per tal d'entendre millor i explicar de manera formal qüestions relacionades amb la transidentitat.

- **Anna Mompart, treballadora del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya com a sub-directora general de la Cartera de Serveis i el Mapa Sanitari i directora general de Planificació en Salut (tema jurídic i opinió).**
L'Anna em va revisar la Llei i em va proposar moltíssimes altres maneres redactar segons quins articles per tal que siguin més correctes. Per exemple, en comptes de dir "transsexualitat infantil" és millor dir "situació trans en infants i adolescents". També em va ensenyar el model d'atenció a la salut de persones trans i la instrucció 4/2017 del CatSalut, que va entrar en vigor el 10 de Novembre de 2017, les dues redactades pel departament en el qual treballa.

- **Àngela Vidal, psicòloga de menors trans del clínic (opinió).**
L'Àngela va llegir la meua Llei i va respondre a aquestes qüestions:
 1. Articles amb què estàs en desacord i que modificaries. Perquè? Com?

²⁵ Monfor, A. (2017). *Argumentari en relació al sistema de gènere*.

2. Articles amb què estàs en desacord i que trauries. Perquè?
3. Articles amb què estàs d'acord.
4. Articles o aspectes que trobes a faltar.
5. Altres opinions

Em va fer veure que hi ha un buit legal pel que fa al consentiment parental en menors trans, és a dir, no queda explicitat què s'ha de fer en el cas que un dels dos progenitors no el doni i l'altre sí. També em va dir que en l'àmbit dels esports, el problema radica en la pressa de testosterona perquè és considerada dopatge. A més a més, em va dir que trobava a faltar una especificació pel que fa a la cobertura social total que jo esmentava en l'article 7.4.

- **Aniol Collado, graduat universitari en Ciències de l'Activitat física i de l'Esport. (Consell dopatge).**

L'Àngela em va dir que el problema de l'àmbit esportiu amb què es troben les persones trans és que la testosterona, hormones que prenen els nois trans, és considerada dopatge i hi ha un buit legal en si també ho és considerat en aquest cas.

Per aquesta raó vaig demanar consell a l'Aniol, per veure si podia establir uns paràmetres i que, d'aquesta manera, les persones trans poguessin prendre hormones i ser esportistes d'èlit sempre que el nivell de testosterona del seu cos estigués dins d'aquests paràmetres.

Tanmateix, l'Aniol em va dir que és impossible que ho estableixi jo només amb la seva ajuda, que ni tan sols un metge que no fos especialitzat en endocrinologia podria. Em va facilitar alguna informació perquè entengués que era dopatge i veïés alguns casos reals d'esportistes d'èlit que s'havien trobat amb problemes semblants a aquests.

Així doncs, vaig optar per afegir un apartat a l'article 9 de la meua Llei que obligués al Consell Català de l'Esport a redactar una normativa que reguli aquesta qüestió:

2. Redactar una normativa que reguli el dopatge en els casos de testosterona endògena i exògena que produeixin o consumeixin les persones trans en un termini màxim d'un any després de l'entrada en vigor d'aquesta llei.

- **Laura Vaqué, de l'Assemblea de persones trans de Barcelona (opinió).**

Abans de posar-me en contacte amb la Laura, vaig escriure a la fundació enllaç perquè m'havia llegit un llibre escrit per aquesta en el qual deia que dins del col·lectiu LGTBI, el col·lectiu Trans era un

dels més menystinguts. Per això vaig pensar que m'ajudarien, però em van dir que no eren l'entitat més adient per ajudar-me perquè no eren específicament trans. Em van comentar que parlés amb Generem, Joves Trans de Barcelona o Chrysallis. Com que ja tenia contacte amb pares de l'associació Chrysallis, vaig escriure un correu a les altres dues associacions i va ser la Laura, de l'Assemblea de persones trans de Barcelona, que em va contestar molt amablement i disposada a ajudar-me.

Ella em va comentar cada punt de la meva Llei, mostant-se en acord o en desacord i explicant-me les seves raons. També em va donar consells d'altres coses que ella afegiria. El que vaig canviar gràcies a la seva aportació va ser l'article 5. Ella em va dir: “ L'article 5 no contempla un canvi de nom no oficial, només contempla que siguin tractades amb el seu nom i pronom, no et confonguis. El canvi de nom no oficial te'l fan com a un favor, si és que te'l fan.”.

Així doncs, vaig decidir solucionar-ho parcialment, perquè no tinc competències per establir una solució total, de la manera següent: “En l'àmbit de les administracions públiques de Catalunya, especialment en l'àmbit educatiu i universitari, s'han d'establir per reglament les condicions perquè les persones trans no només siguin tractades i anomenades d'acord amb el nom i gènere amb què s'identifiquen, **sinó que també es dugui a terme un canvi de nom no oficial que quedi reflectit en les llistes del centre, encara que siguin menors d'edat i que en el seu document d'identitat hi hagi constància d'un altre nom o gènere.**”

També em va dir que aquest article 5 hauria d'anar més enllà però, com he dit, el fet que sigui una Llei autonòmica et limita molt a l'hora d'elaborar una Llei i jo no he vist la manera de poder aprofundir més.

Un altre aspecte que he considerat destacable va ser el següent: “Com diu l'article 6, només els menors poden sol·licitar el canvi de nom? Els adults necessiten fer el tractament hormonal per fer el canvi de nom i els nens no? Això trobo que és important.” Aquest aspecte, com molts d'altres que jo també considero essencials, no els he inclòs a la meva Llei perquè ja els trobem inclosos en la Llei 11/2014, del 10 d'Octubre, per a del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia. L'article 23.1 de la Llei 11/2014, diu: “[...] les persones transgènere i les persones intersexuals siguin tractades i anomenades d'acord amb el nom del gènere amb què s'identifiquen, encara que siguin menors d'edat”. Per tant, tant adults com menors d'edat poden ser tractats amb el seu nom i pronom sense necessitat de tractament hormonal ni diagnòstic.

Per últim, fent referència a l'apartat a) de l'article 8.1 ("Tota persona ha de deixar clar prèviament amb quin gènere s'identifica en l'inscripció del lloc on es trobi un espai diferenciat per sexes per tal d'evitar possibles confusions."), em va dir que no estava d'acord a obligar la gent a definir-se amb una etiqueta de gènere. La veritat és que jo tampoc hi estic d'acord, però considero que és el preu que hem de pagar si volem decidir a quin espai diferenciat anirem en un espai diferenciat per sexes.

▪ **Alan Flores, persona trans (opinió).**

L'Alan em va donar l'opinió de la meua Llei responent si estava d'acord o en desacord en les qüestions següents:

1. Les persones trans han de ser tractades i anomenades d'acord amb el nom i gènere amb què s'identifiquen, encara que siguin menors d'edat i que en el seu document d'identitat hi hagi constància d'un altre nom o gènere.
2. Els majors de 16 anys poden iniciar el canvi de sexe i tractament hormonal sense necessitat del consentiment dels pares, tractament mèdic o diagnòstic.
3. Només poden sol·licitar intervencions quirúrgiques els majors d'edat.
4. Els menors de 16 anys necessiten el consentiment parental per iniciar el canvi de sexe i tractament hormonal.
5. Fent referència a la pregunta anterior, si un dels dos pares no està d'acord preval la decisió del menor. Ha d'haver estat pressa amb l'ajuda d'un equip multidisciplinar, que inclogui sexòlegs i psicòlegs, entre d'altres, experts en població infantil.
6. El sistema sanitari de Catalunya ha de facilitar a les famílies que ho desitgin un equip multidisciplinar, que inclogui psicòlegs i sexòlegs entre d'altres, per tal de guiar a la persona trans i a la seva família durant el procés d'identificació de gènere. L'equip multidisciplinar ha de comptar amb experts en població infantil quan acompanyi a famílies amb menors d'edat.
7. El tractament hormonal que sol·liciti una persona transsexual sigui facilitat en un període de temps menor a 3 mesos.
8. La Generalitat de Catalunya ha de garantir la formació de professionals de salut pública que puguin tractar les persones trans que ho desitgin.
9. La Generalitat de Catalunya ha de garantir la cobertura total pel que fa a tractaments i intervencions relacionades amb la transidentitat del sistema sanitari català.
10. La persona trans té dret a decidir a quin espai diferenciat per sexes anirà sempre.
11. Pel que fa als vestidors i les dutxes diferenciades per sexes, ha d'existir un tercer espai diferenciat de la resta per les persones que no desitgin fer un ús compartit.
12. Els banys hauran de ser tots mixtes i amb lavabos individuals en els llocs oberts al públic.

13. Tota persona té dret a formar part de l'equip (esportiu o no esportiu) constituït per persones del gènere amb el qual s'identifica.
14. Es deixa d'incloure el sexe en el document nacional d'identitat i el passaport.

L'Alan es va mostrar en desacord en les qüestions 4 i 5 i no va saber posicionar-se en les qüestions 3 i 14. En les altres estava d'acord.

- **Claudi de Rialp i Cristina Sevillano, pares d'un menor trans. (opinió).**

El Claudi i la Cristina em van explicar la seva experiència, fet que em va ajudar moltíssim a poder-me posar realment en la seva situació i poder redactar articles que els haguessin facilitat i que els facilitarien la vida. També em van portar a una xerrada i van extensible la meva Llei a d'altres pares de l'Associació de menors trans de la qual formen part, Chrysallis. Aquests (van ser 16 en total), juntament amb el Claudi i la Cristina, van respondre les mateixes qüestions que l'Alan i em van comentar algunes coses (ja que en la pregunta 15 podien afegir qualsevol comentari).

Van haver petites discrepàncies en les respostes però la gran majoria van estar d'acord en totes les qüestions excepte en la qüestió número 3. Aquesta és la que l'Alan posava en dubte i no es posicionava però 9 dels pares sí que es van posicionar en contra. També em van comentar el següent: "Crec que els menors d'edat també poden demandar-les ja que es comencen a desenvolupar molt abans dels 18 anys i quan abans trobin bé amb el seu cos millor s'integraran a la societat". És per aquesta raó que vaig decidir reformular l'article 6.2 de la meva Llei de la següent manera (afegint el consentiment parental):

2. Només els majors d'edat podran sol·licitar intervencions quirúrgiques relatives al canvi de sexe sense consentiment parental.

Altres pares van comentar que trobaven a faltar més educació de diversitat i de gènere a les escoles i centres sanitaris, fet que ja està regulat en la Llei catalana vigent i amb el qual estic totalment d'acord. Un altre comentari va ser el següent: "Referent al canvi de nom i sexe del DNI, no hauríem d'esperar fins als 16-18 anys. Per una persona trans és molt important a l'hora d'identificar-se, que estigui tal com ell/ella se sent.

Tanmateix, la Llei Estatal encara vigent, no permet fer un canvi de nom i de sexe del DNI si no acredites un informe de disfòria de gènere i que has estat dos anys hormonant-te. De donar-se el cas, has d'anar a judici i demostrar que ets del sexe contrari perquè t'ho permetin. Per aquesta raó, en

aquesta Llei autonòmica jo no tinc competències per regular aquesta qüestió, només puc fer referència al canvi de nom i de sexe no oficial. Aquest el poden fer els menors de 16 anys amb el consentiment d'un dels seus dos progenitors (perquè si cap dels dos donés el seu consentiment, seria impossible de realitzar ja que, per començar, l'anomenarien pel seu nom de sempre).

Aquesta mateixa inquietud deixava molt clara un progenitor d'un menor trans amb el comentari següent: "Cualquier persona, aunque sea menor de edad, debería poder expresar quién es por sí misma. Sin necesitar un consentimiento de los padres, porque sino, ¿qué ocurre cuando ese menor tiene ambos padres en contra? Pues que no existe, no puede ser él o ella libremente." ²⁶Aquest comentari va ser el que més em va impactar perquè tot i tenir tota la raó i per trist que sigui, l'àmbit jurídic no pot solucionar aquest problema. Si uns pares no donen suport al seu fill, molt difícilment algú els denunciarà i el fill, que és menor de 16 anys, els portarà a judici.

4.3. La meva legislació

Llei 01/2017, del 19 de setembre, per dissoldre els rols de gènere i normalitzar la transidentitat.

Preàmbul

L'objectiu d'aquesta Llei és minimitzar les diferenciacions que es fan respecte el gènere per tal d'afavorir en la dissolució d'aquesta construcció social que, en molts àmbits, està deixant de tenir sentit perquè la realitat ha canviat. La llei recull la necessitat de donar les eines necessàries a la societat amb la finalitat que pugui entendre què és la transidentitat i que, per tant, es pugui assolir una normalització.

Es redacta aquesta Llei perquè hi ha normes establertes que exclouen un col·lectiu de gent que tenen tot el dret a no ser excloses per qüestions d'identitat de gènere. S'ha redactat tenint en compte l'article 14 de la Constitució Espanyola, en el qual queda redactat el principi de no-discriminació, i la Llei catalana 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia.

Tanmateix, la raó per la qual és necessari escriure una altra Llei és perquè en l'anterior queda regulat gran part del que és essencial però no es concreta suficientment en la transidentitat, la transsexualitat infantil seria un àmbit en què cal incidir, ni en la manera de normalitzar-ho.

²⁶ Aquest és el comentari amb el qual em vaig inspirar per començar la introducció. (Pàg. 3).

Aquesta Llei vol avançar la dissolució del gènere i la normalització de la transidentitat de la manera que s'ha considerat que la societat ho pot dur a terme actualment, encara que hi hauria altres aplicacions possibles però que encara no hi tenen cabuda en la societat pel fet de ser massa novedoses.

Article 1. Objecte

Aquesta Llei té per objecte promoure instruments i intervencions que propiciïn canvis en la societat pel que fa als rols de gènere i a la transidentitat per tal de dissoldre els rols de gènere i fer efectiva la normalització de la transidentitat en els àmbits, tant públics com privats, sobre els quals la Generalitat de Catalunya té competències.

Article 2. Finalitat.

La finalitat d'aquesta Llei és garantir els drets individuals i socials perquè tota persona hi tingui cabuda a la societat, independentment de la seva identitat de gènere, i contribuir a la dissolució del sistema binari del gènere masculí-femení.

Article 3. Àmbit d'aplicació i garantia de compliment

1. Aquesta Llei s'aplica, en l'àmbit territorial de Catalunya, a qualsevol persona, física o jurídica, de dret públic o privat, independentment de la situació administrativa o personal en què es trobi, sens perjudici del que estableixen la legislació en matèria d'estrangeria, els tractats internacionals aplicables i l'altra legislació vigent.

2. La Generalitat de Catalunya i els ens locals han de garantir el compliment d'aquesta Llei i promoure les condicions per a fer-la plenament efectiva en els àmbits competencials respectius.

Article 4. Conceptes

Als efectes de les dificultats del llenguatge de certs conceptes i del que estableix aquesta Llei, s'entén per:

- h) *Transidentitat*: qualitat de tenir un sexe biològic que no es correspon amb la identitat de gènere pròpia o bé de no tenir una identitat de gènere concreta.
- i) *Trans*: persona que té la qualitat de la transidentitat.
- j) *Transsexual*: persona trans que ha nascut amb el sexe biològic oposat a la seva identitat de gènere.
- k) *Transgènere*: persona trans que se sent a gust amb el seu sexe biològic i que no té una identitat de gènere concreta.

- l) *Cisgènere*: persona que ha nascut amb un sexe biològic que es correspon amb la identitat de gènere pròpia.
- m) *Dona transsexual*: dona que ha nascut amb un sexe biològic masculí la identitat de gènere de la qual és femenina.
- n) *Home transsexual*: home que ha nascut amb un sexe biològic femení la identitat del qual és masculina.

Article 5. Canvi de nom no oficial

En l'àmbit de les administracions públiques de Catalunya, especialment en l'àmbit educatiu i universitari, s'han d'establir per reglament les condicions perquè les persones trans no només siguin tractades i anomenades d'acord amb el nom i gènere amb què s'identifiquen, sinó que també es dugui a terme un canvi de nom no oficial que quedi reflectit en les llistes del centre, encara que siguin menors d'edat i que en el seu document d'identitat hi hagi constància d'un altre nom o gènere.

Article 6. Situació trans en infants i adolescents

1. Els majors de 16 anys tenen dret a sol·licitar un tractament mèdic, sempre que la seva vida no estigui en perill o les seves condicions de salut no es puguin veure perjudicades, per tal d'iniciar el canvi de sexe sense consentiment dels pares o tutors legals.
2. Només els majors d'edat podran sol·licitar intervencions quirúrgiques relatives al canvi de sexe sense consentiment parental.
3. Els majors de 16 anys tenen dret a sol·licitar un canvi de nom no oficial sense consentiment dels seus pares o tutors legals i sense necessitat de tractament mèdic o hormonal ni diagnòstic. El model d'atenció a la salut de les persones trans inclou el Protocol clínic marc d'atenció a la salut dels infants i joves que desenvolupa l'acompanyament que els professionals de la salut fan en el procés de transició des d'una perspectiva biopsicosocial.
4. Els menors de 16 anys (o els menors d'edat, fent referència al punt 2 d'aquest article) necessiten el consentiment parental per poder-se acollir al que estableix aquest article. En cas que un dels progenitors doni el consentiment i l'altre no preval la decisió del menor. La decisió ha d'haver estat presa amb l'ajuda d'un equip multidisciplinar, que inclogui sexòlegs i psicòlegs, entre d'altres, experts en població infantil.

Article 7. Salut

1.El sistema sanitari de Catalunya ha de facilitar a les famílies que ho desitgin un equip multidisciplinar, que inclogui psicòlegs i sexòlegs entre d'altres, per tal de guiar a la persona trans i a la seva família durant el procés d'identificació de gènere. L'equip multidisciplinar ha de comptar amb experts en població infantil quan acompanyi a famílies amb menors d'edat.

2.El sistema sanitari de Catalunya ha de garantir que el tractament hormonal que sol·liciti una persona transsexual sigui facilitat en un període de temps menor a 3 mesos.

3.La Generalitat de Catalunya ha de garantir la formació de professionals de salut pública que puguin tractar les persones trans que ho desitgin.

4.La Generalitat de Catalunya ha de garantir la cobertura total pel que fa a tractaments relacionats amb la transidentitat del sistema sanitari català. Pel que fa a les intervencions quirúrgiques, la Cartera de serveis quirúrgics de la Seguretat Social catalana inclou, tal i com consta en la Instrucció 4/2017 del CatSalut:

- a) Glotoplàstia i mastectomia.
- b) Cirurgia de reassignació genital: penectomia, orquiectomia, vaginoplàstia, clitoroplàstia, vulvoplàstia, histerectomia, salpingo-ooforectomia, vaginectomia, metaidoioplàstia, fal·loplàstia, implants testiculars o d'erecció i reconstrucció uretral.

Article 8.Espais diferenciats per sexes

1. La persona trans té dret a decidir a quin espai diferenciats anirà sempre.

- a) Tota persona ha de deixar clar prèviament amb quin gènere s'identifica en l'inscripció del lloc on es trobi un espai diferenciats per sexes per tal d'evitar possibles confusions.
- b) Pel que fa als vestidors i les dutxes diferenciades per sexes, ha d'existir un tercer espai individual diferenciats de la resta i sense assignació de sexe per les persones, independentment de si són trans o no ho són, que no desitgin o no estiguin capacitades de fer un ús compartit.

2.Pel que fa als banys hauran de ser tots mixtes i amb lavabos individuals en els llocs oberts al públic.

Article 9. Equips diferenciats per sexe

1.Tota persona té dret a formar part de l'equip constituït per persones del gènere amb el qual s'identifica.

2. Redactar una normativa que reguli el dopatge en els casos de testosterona endògena i exògena que produeixin o consumeixin les persones trans en un termini màxim d'un any després de l'entrada en vigor d'aquesta llei.

Disposició addicional primera. Despatologització de la transidentitat

Considerant la Llei 11/2014, del 10 d'Octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, fer especial menció a l'apartat a) de l'article 16.3 i a l'extrema importància del seu compliment.

Disposició addicional segona. Revisió obligatòria

Aquesta Llei ha de ser revisada passats deu anys de la seva entrada en vigor de manera que inclogui mesures per a la dissolució del gènere i la plena normalització de la transidentitat que avui dia encara no podrien ser dutes a terme per la societat per qüestions culturals

Disposició transitòria primera. Banys públics

Els llocs públics que facin obres en els banys a partir de l'entrada en vigor d'aquesta llei o des de la seva obertura si és posterior a l'entrada en vigor d'aquesta Llei hauran de fer els banys mixtes amb lavabos individuals.

Disposició transitòria segona. Vigència de la Llei 11/2014

La Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia manté la seva vigència en tot el que no contradigui aquesta Llei.

Disposició transitòria tercera. Procediment sancionador

Mentre no s'aprovi un decret que reguli el procediment sancionador referent al que estableix aquesta Llei, continua essent aplicable el procediment establert pel Decret 278/1993, del 9 de novembre, sobre el procediment sancionador d'aplicació als àmbits de competència de la Generalitat.

Disposició final segona. Entrada en vigor

Aquesta Llei entra en vigor l'endemà d'haver estat publicada en el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*.

Per tant, ordeno que tots els ciutadans als quals sigui d'aplicació aquesta Llei cooperin al seu compliment i que els tribunals i les autoritats als quals pertoqui la facin complir.

Palau de la Generalitat, 8 d'octubre de 2017

Carles Puigdemont

President de la Generalitat de Catalunya

Conclusions

Després d'haver realitzat aquest treball, puc afirmar que el concepte de transidentitat costa d'entendre i de comprendre perquè desfà construccions socials molt arrelades. Al principi de fer el treball pensava que era una patologia i ara el meu pensament és totalment contrari. Per aquesta raó sé que d'aquí uns quants anys, la societat s'escandalitzarà al pensar que algun dia va ser tractat com un trastorn mental.

Una vegada vaig entendre què volia dir ser trans, em vaig plantejar si el fet de fer el treball de la transidentitat per tal de crear una llei per normalitzar-la és realment fer tot el contrari i fer distincions. Ara, he arribat a la conclusió que no perquè la llei és totalment necessària i així m'ho han transmès les persones i professionals que viuen la transidentitat de prop.

Els conceptes relacionats amb la transidentitat són molt novedosos i encara no tenen una definició correcta establerta. Per això considero molt important el paper de l'educació en aquest àmbit, perquè si no ens expliquen a l'escola aquesta realitat social, el que ens explicarà la societat serà una versió trànsfoba, encara que no se n'adonin perquè no entenen aquesta realitat.

Igualment considero que el sistema educatiu està fallant a l'hora d'ensenyar-nos els nostres drets com a ciutadants. Sortim de la Educació Secundària Obligatoria, i fins i tot del batxillerat, sense saber quins són els nostres drets i sense saber com funciona el nostre país jurídicament i, des del meu punt de vista, això és totalment bàsic per viure.

He tingut moltes dificultats per familiaritzar-me amb l'àmbit jurídic, tant per entendre les lleis i el seu funcionament com per redactar la meua pròpia. Penso que si hi ha assignatures com les d'empresa, també hauria d'haver una assignatura de dret. Tot i així, crec que no es donarà aquest cas perquè si els ciutadans saben els seus drets és més difícil enganyar-los i no crec que al govern l'interessi donar-nos aquesta arma.

Pel que fa al treball de recerca en general, he après que s'ha de ser insistent i educat a l'hora de demanar ajuda i no desmotivar-te si algunes persones no et contesten o et diuen que no et podran ajudar perquè també hi ha molta altra gent que sí que hi està disposada.

Estic orgullosa d'haver escollit aquest tema pel treball perquè combina dos àmbits que em motiven i que m'agrada conèixer. A més a més, són molt desconeguts, en general, per la societat i, tot i això, insisteixo, crec que són essencials de conèixer.

Per últim, m'agradaria afegir que el treball no està acabat, cada vegada que llegeixo la Llei veig petites coses que podria millorar o afegir, tanmateix jo no tinc la capacitat de redactar una Llei més completa perquè necessitaria l'ajuda d'experts d'àmbits molt diferents, com per exemple, un equip de metges endocrins que regulés el tema del dopatge en el cas que una persona trans prengui testosterona.

Crec que el tema de la transidentitat dona per fer un treball molt més llarg i des de diversos punts de vista. Per exemple, es podria fer una comparació de totes les lleis autonòmiques que defensen els drets de les persones trans, es podria realitzar una enquesta per veure el grau d'acceptació, comprensió i respecte que té la societat cap a aquestes persones, també es podria fer una altra Llei Estatal que defensi els drets de les persones trans (quan la que està en projecte sigui oficial)...

En conclusió, fer aquest treball m'ha fet sentir realitzada perquè abans de fer-lo em sentia molt inculta en aquests dos àmbits i ara el que m'agradaria seria que ningú no senti que no entén la transidentitat, encara que per aconseguir tal cosa encara ens queda un llarg camí.

Bibliografia/Bibliografia electrònica

Bibliografia

- Braidotti, R., (2004). *Feminismo, diferencia sexual y subjetividad nómada*. Barcelona, Espanya: Editorial Gedisa S.A.
- Busquet, J., Calsina M. i Medina A., (2015). *150 conceptos clave de sociología*. Barcelona, Espanya: Editorial UOC.
- Giddens A. i W.Sutton P., (2015). *Conceptos esenciales de sociología*. Madrid, Espanya: Alianza editorial.
- Missé M. i Coll-Planas G., (2010). *El Género desordenado*. Barcelona, Espanya: Egales editorial.
- Rose, S., (2010). *¿Qué es historia de género*. Madrid, Espanya: Alianza editorial.
- Fundació enllaç. (2012). *Eines per preveure el teu futur. Materials útils per a trans, lesbianes, gais i bisexuals*. Barcelona, Espanya: Fundació enllaç.
- Butler, J. (2007). *El género en disputa: El feminismo y la subversión de la identidad*. Madrid, Espanya: Paidós Iberica.
- Ley Orgánica 10/1995, de 23 de Noviembre, del Código Penal, BOE 281 § 25444, (1995).
- Ley 3/2007, de 15 de Marzo, reguladora de la rectificación registral de la mención relativa al sexo de las personas, BOE 67 § 5585
- Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia, DOGC 6730 § 14288042. (2014).
- Ley 16/1970, de 4 de agosto, sobre peligrosidad y rehabilitación social, BOE 187 § 854. (1970).
- Real Decreto 1553/2005, de 23 de diciembre, por el que se regula la expedición del documento nacional de identidad y sus certificados de firma electrónica. BOE 307 § 21163. (2005).

Bibliografia electrònica

- Ventura Ponts (director). (1978). *Ocaña* [Pel·lícula]. Espanya.
- Castellanos, Santiago. *Violeta, ni rosa ni azul* [Gravació en vídeo]. Espanya: El Dominical, 1978.
- Laín, Susana. [MasterD].(2012, Novembre12). *Competencias de las comunidades autónomas* [Arxiu de vídeo]. Recuperat en: <https://www.youtube.com/watch?v=uw2QvMTJRfo>.

- Televisió de Catalunya. (2015). *Notícies 3/24, El meu fill des dels tres anys se sent una nena*. Recuperat de <http://www.ccma.cat/tv3/alcarta/programa/el-meu-fill-des-dels-tres-anys-se-sent-una-nena/video/5451051/>
- Televisió de Catalunya (2016). *30 minuts, trànsit, menors transsexuals*. Recuperat de <http://www.ccma.cat/tv3/alcarta/30-minuts/transit-menors-transsexuals/video/5613571/>
- Aira, T. (2016). *Claus per escriure un bon discurs polític*. Recuperat de: <http://www.toniaira.cat/2016/05/claus-per-escriure-un-bon-discurs-politic-a-els-spin-doctors/>
- Almirall, R. (23 Octubre 2015). Necesitamos protocolos ginecológicos para personas trans: Más de 450 personas trans han pasado por la consulta ginecológica del programa pionero Transit. El 24 de octubre se celebra el Día Internacional de Acción por la Despatologización Trans. *Diagonal*. Recuperat de <https://www.diagonalperiodico.net/cuerpo/28118-necesitamos-protocolos-ginecologicos-para-personas-trans.html>
- Joves Trans de Barcelona. (11 Abril 2016). VÍDEO Joves Trans de Barcelona, indignats pel «30 minuts» de TV3: L'associació critica que “Trànsit, menors transsexuals” censuri la realitat que qüestiona el sistema de gènere. *NacióDigital*. Recuperat de <https://www.naciodigital.cat/noticia/106545/video/joves/trans/barcelona/indignats/30/minuts/tv3>
- Vílchez, M. (2017). El Psoe pedirá en el Congreso la inclusión de los menores en la ley que permite cambiar el registro de nombre y sexo: Denuncian que la actual norma impide a los menores pedir el cambio de sexo y de nombre en el registro civil. *Cadena Ser*. Recuperat de http://cadenaser.com/emisora/2017/07/01/radio_cordoba/1498899125_176060.html
- Ramírez, V. (2016). Los homosexuales durante el franquismo: vagos, maleantes y peligrosos. *Canariasahora*. Recuperat de http://www.eldiario.es/canariasahora/premium_en_abierto/Homosexuales-vagos-maleantes-peligrosos_0_516549100.html
- El País. (2016). Leyes autonómicas desde 2009. *El País*. Recuperat de https://politica.elpais.com/politica/2016/12/27/actualidad/1482869774_711389.html
- Castanedo, F. (2006). Tefía, en la memoria. *El País*. Recuperat de https://elpais.com/diario/2006/08/26/babelia/1156549817_850215.html
- Genís, E. (2016). Què és una Llei? De la norma de convivència a l'exemple de l desconnexió. *Social.cat*. Recuperat de <https://www.social.cat/opinio/5929/que-es-una-llei-de-la-norma-de-convivencia-a-lexemple-de-la-desconnexio>.
- Radio Televisión Española. (2017). La hija de Brad Pitt y Angelina Jolie y otros casos de visibilidad transexual. RTVE. Recuperat de <http://www.rtve.es/alcarta/videos/noticias-24-horas/world-pride-madrid-2017-hija-brad-pitt-angelina-jolie-otros-casos-visibilidad-transexual/4087401/>

- Esteban, P. (2017). Así cambiará la vida de los transexuales en España: fin de terapias médicas, menores... La proposición de ley que el Congreso admitirá a trámite el jueves supone grandes avances para el colectivo. Entre otros, los menores transexuales podrán cambiar de nombre y sexo. El confidencial. Recuperat de https://www.elconfidencial.com/espana/2017-11-29/ley-transexuales-espana-menores-cambio-sexo-dni_1485240/
- Afp. (2017). Canadá reconoce el sexo neutro o «x» en los documentos de identidad: A partir del 31 de agosto se podrá añadir una mención en los documentos oficiales. ABC. Recuperat de http://www.abc.es/sociedad/abci-canada-reconoce-sexo-neutro-o-documentos-identidad-201708251248_noticia.html
- Villareal, A. (2017). ¿Dopaje con testosterona? Este nuevo estudio hará temblar al atletismo femeninoEl Tribunal de Arbitraje obligó a la IAAF a respaldar con pruebas científicas la influencia de la testosterona producida naturalmente. Ahora un estudio quita razón a Semenya y otras. Recuperat de https://www.elconfidencial.com/tecnologia/ciencia/2017-07-04/testosterona-mujeres-dopaje-atletismo_1409711/
- Arroyo, S. (2016). Cómo se detecta el dopaje en deportistas. Recuperat de <http://www.salud180.com/salud-dia-dia/como-se-detecta-el-dopaje-en-deportistas>
- Insitut d'Estudis Catalans. (2007). Diccionari de la llengua catalana. Recuperat de dlc.iec.cat
- Unicef. (1946). Aplicando género. Recuperat de https://www.unicef.org/honduras/Aplicando_genero_agua_saneamiento.pdf
- Agencia Estatal. (1969). Boletín oficial del Estado. Recuperat a https://www.boe.es/diario_boe/
- Ley de 15 de Julio de 1954, por la que se modifican los artículos 2º y 6º de la Ley de Vagos y maleantes, de 4 de Agosto de 1933, BOE. Recuperat de https://www.boe.es/publicaciones/anuarios_derecho/abrir_pdf.php?id=ANU-P-1954-30050200503_ANUARIO_DE_DERECHO_PENAL_Y_CIENCIAS_PENALES_Espa%F1a._Ley_de_15_de_julio_de_1954 (1954).
- Generalitat de Catalunya. (2007). Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya. Recuperat de <http://dogc.gencat.cat/ca/>
- United nations. (1942). United nations. Recuperat a <http://www.un.org/en/about-un/>
- Centre Jove d'Atenció a les Sexualitats. (1992). Centre Jove d'Anticoncepció i Sexualitat. Recuperat en http://www.centrejove.org/info/1-2_identitat_sexual.html
- Arantxa Moliner. (2016). Centre Núria Jorba. Recuperat en <http://www.nuriajorba.com/cat/index.php/blog2/122-identitat-sexual,-identitat-de-g%C3%A8nere-i-orientaci%C3%B3-sexual.html>

- Generalitat de Catalunya. (2017). Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. Recuperat de <http://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/detalls/Article/Jornada-sobre-transsexualitat-infanto-juvenil>
- Monfor, A. (2017). *Argumentari en relació al sistema de gènere*.
- Chrysallis. (2013). Chrysallis, associació de famílies de menors transexuales. Recuperat de <http://chrysallis.org.es/>
- Azor, F. (2017). Gabinete de psicología, ¿sexólogo o psicólogo? Recuperat de <http://gabinetedepsicologia.com/sexologo-o-psicologo-psicologos-madrid-tres-cantos#respond>
- AtcLlibertat. (2012). Transexualidad. Camino trans en el “franquismo”. Recuperat de <https://atclibertad.wordpress.com/2012/05/28/transexualidad-franquismo/>
- El Parlament Europeu, el consell i la comissió. (2012). Charter of Fundamental Rights of European Union. Recuperat de <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>
- Comitè dels ministres als Estats membres. (2010). Recommendation CM/Rec(2010)5 of the Committee of Ministers to member states on measures to combat discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity. Recuperat de [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=CM/Rec\(2010\)5&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383&direct=true](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&Ref=CM/Rec(2010)5&Language=lanEnglish&Ver=original&BackColorInternet=C3C3C3&BackColorIntranet=EDB021&BackColorLogged=F5D383&direct=true)
- European Union Agency for Fundamental Rights.(2010). Homophobia, transphobia and discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity in the EU Member States. Recuperat de file:///C:/Users/Gal%C2%B7lac/Downloads/1659-FRA-homophobia-synthesis-report-2011_EN.pdf
- European Union Agency for Fundamental Rights.(2010). Homophobia, transphobia and discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity in the EU Member States. Recuperat de <http://fra.europa.eu/en/publication/2015/fundamental-rights-challenges-and-achievements-2014>
- Centre de terminologia. (1985). *Transsexualitat*. Recuperat de <http://www.termcat.cat/ca/Cercaterm/10/>
- Organització Mundial de la Salut. (2008). *Classificació estadística internacional de malalties i problemes relacionats amb la salut, 10a revisió (CIM-10, 2008, volum 3) (Pàg. 657)*. Recuperat de http://catsalut.gencat.cat/web/.content/minisite/catsalut/proveidors_professionals/registres_cat_alegs/documents/cim10_vol3_complet_actualitzacions2008.pdf

- Generalitat de Catalunya. Departament de Governació i Relacions Institucionals . Direcció General de Relacions Institucionals i amb el Parlament. (2015). Activitat parlamentària del Govern: tramitació d'un projecte de Llei en lectura única. Recuperat de http://exteriors.gencat.cat/web/.content/relacions_institucionals/01_relacions_amb_el_parlament/04_x_legislatura/04_guies_de_tramitacio_parlamentaria/documents/projecte_llei_lectura_unica.pdf
- Aula parlament. *Guia per redactar una Llei*. Recuperat de <https://www.parlament.cat/document/intrade/34557>.
- Parlament de Catalunya. *Composició*. Recuperat de <https://www.parlament.cat/web/composicio/index.html>
- Consell de Garanties Estatutàries de Catalunya. (2009). *Presentació*. Recuperat de https://www.cge.cat/contingut.php?id_pagina=1
- Mossos d'Esquadra. *L'ordenament jurídic de l'Estat*. Recuperat de <http://www.plmanresa.cat/files/temaB4.pdf>
- Beers&Politics. (2016). *Claves del discurso político*. Recuperat de <https://beersandpolitics.com/item/claves-del-discurso-politico/>
- Xtec. *Declaració Universal dels Drets Humans*. Recuperat de <http://www.xtec.cat/~lvallmaj/edupolis/5dudh.htm>
- Morado, M. (2006). *¿Qué es una disposición adicional?* Recuperat de <https://foros.derecho.com/tema/2770-%C2%BFQu%C3%A9-es-una-disposici%C3%B3n-adicional>
- CatSalut. (2017). *Instrucció 14/17: Implantació del Model d'atenció a les persones trans en l'àmbit del CatSalut*. Recuperat de http://catsalut.gencat.cat/web/.content/minisite/catsalut/proveidors_professionals/normatives_instruccions/any_2017/instruccio_14_2017/instruccio-14-17.pdf
- Generalitat de Catalunya, Departament de Salut. (2017). *Model d'atenció a la salut de les persones trans*. Recuperat de http://canalsalut.gencat.cat/web/.content/home_canal_salut/ciudadania/el_sistema_de_salut/serveis_atencio_salut/altres_serveis/trans/Model-atencio-a-la-salut-persones-trans.pdf
- CCM. (2017). *Testosterona*. Recuperat de <http://salud.ccm.net/faq/6080-testosterona>
- Generalitat de Catalunya. (2017). *Lluita contra el dopatge*. Recuperat de http://esport.gencat.cat/ca/arees_dactuacio/activitat-fisica-i-salut/lluita-contra-el-dopatge/

Transigint el gènere

Elaboració d'una Llei pel que fa al gènere i la transidentitat
Curs 2017-18

Gal·la Collado

Fotografia de la portada: Benicasa, S. (2017). *A TINY LITTLE GUIDE TO GENDER DEFINITIONS: TRANSGENDER, GENDER-FLUID, AND MORE.* Recuperat de https://awesomenesstv.com/lifestyle/guide-to-gender-definitions/?utm_term=.n7UwDxFP3#.VtGdeezqb

Annex

- Declaració universal dels Drets humans

PREÀMBUL

Considerant que el reconeixement de la dignitat inherent i dels drets iguals i inalienables de tots els membres de la família humana és el fonament de la llibertat, la justícia i la pau en el món.

Considerant que el desconeixement i el menyspreu dels drets humans han originat actes de barbàrie que han ultratjat la consciència de la humanitat; i que s'ha proclamat com l'aspiració més elevada de tothom l'adveniment d'un món on els éssers humans, deslliurats del temor i la misèria, puguin gaudir de llibertat d'expressió i de creença.

Considerant que és essencial que els drets humans siguin protegits per un règim de dret per tal que les persones no es vegin forçades, com a últim recurs, a la rebel·lió contra la tirania i l'opressió.

Considerant també que és essencial de promoure el desenvolupament de relacions amistoses entre les nacions.

Considerant que els pobles de les Nacions Unides han ratificat en la Carta llur fe en els drets humans fonamentals, en la dignitat i el valor de la persona humana i en la igualtat de dret d'homes i dones; i que han decidit de promoure el progrés social i millorar el nivell de vida dins d'una llibertat més àmplia.

Considerant que els Estats membres s'han compromès a assegurar, en cooperació amb l'Organització de les Nacions Unides, el respecte universal i efectiu dels drets humans i les llibertats fonamentals.

Considerant que una concepció comuna d'aquests drets i llibertats és de la més gran importància per al ple compliment d'aquest compromís.

L'Assemblea General

Proclama aquesta Declaració Universal de Drets Humans com l'ideal comú a assolir per a tots els pobles i nacions amb el fi que cada persona i cada institució, inspirant-se constantment en aquesta Declaració, promoguin, mitjançant l'ensenyament i l'educació, el respecte a aquests drets i llibertats i assegurin, amb mesures progressives nacionals i internacionals, el seu reconeixement i aplicació universals i efectius, tant entre els pobles dels Estats membres com entre els dels territoris sota llur jurisdicció.

Article 1

Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i en drets. Són dotats de raó i de consciència, i han de comportar-se fraternalment els uns amb els altres.

Article 2

Tothom té tots els drets i llibertats proclamats en aquesta Declaració, sense cap distinció de raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política o de qualsevol altra mena, origen nacional o social, fortuna, naixement o altra condició. A més, no es farà cap distinció basada en l'estatut polític, jurídic o internacional del país o del territori al qual pertanyi una persona, tant si és independent com si està sota administració fiduciària, si no és autònom, o està sota qualsevol altra limitació de sobirania.

Article 3

Tota persona té dret a la vida, a la llibertat i a la seva seguretat.

Article 4

Ningú no serà sotmès a esclavitud o servitud: l'esclavitud i el tràfic d'esclaus són prohibits en totes llurs formes.

Article 5

Ningú no serà sotmès a tortures ni a penes o tractes cruels, inhumans o degradants.

Article 6

Tota persona té el dret arreu al reconeixement de la seva personalitat jurídica.

Article 7

Tots són iguals davant la llei i tenen dret, sense cap distinció, a igual protecció per la llei. Tots tenen dret a igual protecció contra qualsevol discriminació que violi aquesta Declaració i contra qualsevol incitació a una tal discriminació.

Article 8

Tota persona té dret a un recurs efectiu prop dels tribunals nacionals competents que l'empari contra actes que violin els seus drets fonamentals reconeguts per la constitució o per la llei.

Article 9

Ningú no serà detingut, pres o desterrat arbitràriament.

Article 10

Tota persona té dret, en condicions de plena igualtat, a ser escoltada públicament i amb justícia per un tribunal independent i imparcial, per a la determinació dels seus drets i obligacions o per a l'examen de qualsevol acusació contra ella en matèria penal.

Article 11

1. Tots els acusats d'un delictes tenen el dret que hom presumeixi la seva innocència fins que no es provi la seva culpabilitat segons la llei en un judici públic, en què hom li hagi assegurat totes les garanties necessàries per a la seva defensa.

2. Ningú no serà condemnat per actes o omissions que en el moment que varen ésser comesos no eren delictius segons el dret nacional o internacional. Tampoc no s'imposarà cap pena superior a l'aplicable en el moment de cometre el delictes.

Article 12

Ningú no serà objecte d'intromissions arbitràries en la seva vida privada, la seva família, el seu domicili o la seva correspondència, ni d'atacs al seu honor i reputació. Tothom té dret a la protecció de la llei contra tals intromissions o atacs.

Article 13

1. Tota persona té dret a circular lliurement i a triar la seva residència dins les fronteres de cada Estat.

2. Tota persona té dret a sortir de qualsevol país, àdhuc el propi, i a retornar-hi.

Article 14

1. En cas de persecució, tota persona té dret a cercar asil en altres països i a beneficiar-se'n.

2. Aquest dret no podrà ser invocat contra una persecució veritablement originada per delictes comuns o per actes oposats als objectius i principis de les Nacions Unides.

Article 15

1. Tota persona té dret a una nacionalitat.

2. Ningú no serà privat arbitràriament de la seva nacionalitat, ni del dret de canviar de nacionalitat.

Article 16

1. Els homes i les dones, a partir de l'edat núbil, tenen dret, sense cap restricció per motius de raça, nacionalitat o religió, a casar-se i a fundar una família. Gaudiran de drets iguals pel que fa al casament, durant el matrimoni i en la seva dissolució.

2. Només es realitzarà el casament amb el lliure i ple consentiment dels futurs esposos. 3. La família és l'element natural i fonamental de la societat i té dret a la protecció de la societat i de l'Estat.

Article 17

1. Tota persona té dret a la propietat, individualment i col·lectiva.

2. Ningú no serà privat arbitràriament de la seva propietat.

Article 18

Tota persona té dret a la llibertat de pensament, de consciència i de religió; aquest dret inclou la llibertat de canviar de religió o de creença, i la llibertat, individualment o col·lectivament, en públic o en privat, de manifestar la seva religió o creença per mitjà de l'ensenyament, la pràctica, el culte i l'observança.

Article 19

Tota persona té dret a la llibertat d'opinió i d'expressió; aquest dret inclou el de no ser molestat a causa de les pròpies opinions i el de cercar, rebre i difondre les informacions i les idees per qualsevol mitjà i sense límit de fronteres.

Article 20

1. Tota persona té dret a la llibertat de reunió i d'associació pacífiques.

2. Ningú no pot ser obligat a pertànyer a una associació.

Article 21

1. Tota persona té dret a participar en el govern del seu país, directament o per mitjà de representants lliurement elegits.

2. Tota persona té dret, en condicions d'igualtat, a accedir a les funcions públiques del seu país.

3. La voluntat del poble és el fonament de l'autoritat de l'Estat; aquesta voluntat ha d'expressar-se mitjançant eleccions autèntiques, que hauran de fer-se periòdicament per sufragi universal i igual i per vot secret o per altre procediment equivalent que garanteixi la llibertat del vot.

Article 22

Tota persona, com a membre de la societat, té dret a la seguretat social i a obtenir, mitjançant l'esforç nacional i la cooperació internacional, segons l'organització i els recursos de cada país, la satisfacció dels drets econòmics, socials i culturals indispensables per a la seva dignitat i el lliure desenvolupament de la seva personalitat.

Article 23

1. Tota persona té dret al treball, a la lliure elecció de la seva ocupació, a condicions equitatives i satisfactòries de treball, i a la protecció contra l'atur.

2. Tota persona, sense cap discriminació, té dret a salari igual per igual treball.

3. Tothom que treballa té dret a una remuneració equitativa i satisfactòria que asseguri per a ell i la seva família una existència conforme a la dignitat humana, completada, si cal, amb altres mitjans de protecció social.

4. Tothom té dret a constituir sindicats per a la defensa dels seus interessos i a afiliar-s'hi.

Article 24

Tota persona té dret al descans i al lleure i, particularment, a una limitació raonable de la jornada de treball i a vacances periòdiques pagades.

Article 25

1. Tota persona té dret a un nivell de vida que asseguri, per a ell i la seva família, la salut i el benestar, especialment quant a alimentació, vestir, habitatge, assistència mèdica i als serveis socials necessaris; també té dret a la seguretat en cas d'atur, malaltia, incapacitat, viduitat, vellesa o altra manca de mitjans de subsistència independent de la seva voluntat.

2. La maternitat i la infantesa tenen dret a una cura i a una assistència especials. Tots els infants, nascuts d'un matrimoni o fora d'un matrimoni, gaudeixen d'igual protecció social.

Article 26

1. Tota persona té dret a l'educació. L'educació serà gratuïta, si més no, en la instrucció elemental i fonamental. La instrucció elemental serà obligatòria. L'ensenyament tècnic i professional es posarà a l'abast de tothom, i l'accés a l'ensenyament superior serà igual per a tots en funció dels mèrits respectius.

2. L'educació tendirà al ple desenvolupament de la personalitat humana i a l'enfortiment del respecte als drets humans i a les llibertats fonamentals; promourà la comprensió, la tolerància i l'amistat entre totes les nacions i grups ètnics o religiosos, i fomentarà les activitats de les Nacions Unides per al manteniment de la pau.

3. El pare i la mare tenen dret preferent d'escollir la mena d'educació que serà donada als seus fills.

Article 27

1. Tota persona té dret a participar lliurement en la vida cultural de la comunitat, a gaudir de les arts i a participar i beneficiar-se del progrés científic.

2. Tota persona té dret a la protecció dels interessos morals i materials derivats de les produccions científiques, literàries o artístiques de què sigui autor.

Article 28

Tota persona té dret a un ordre social i internacional en què els drets i llibertats proclamats en aquesta Declaració puguin ser plenament efectius.

Article 29

1. Tota persona té deures envers la comunitat, ja que només en aquesta li és possible el lliure i ple desenvolupament de la seva personalitat.

2. En l'exercici dels drets i les llibertats, tothom estarà sotmès només a les limitacions establertes per la llei i únicament amb la finalitat d'assegurar el reconeixement i el respecte deguts als drets i llibertats dels altres i de complir les justes exigències de la moral, de l'ordre públic i del benestar general en una societat democràtica.

3. Aquests drets i llibertats mai no podran ser exercits en oposició als objectius i principis de les Nacions Unides.

Article 30

Res en aquesta Declaració no podrà interpretar-se en el sentit que doni cap dret a un Estat, a un grup o a una persona a emprendre activitats o a realitzar actes que tendeixin a la supressió de qualsevol dels drets i llibertats que s'hi enuncien.

- [Recommendation CM/Rec\(2010\)5 of the Committee of Ministers to member states on measures to combat discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity](#)

(Adopted by the Committee of Ministers on 31 March 2010

at the 1081st meeting of the Ministers' Deputies)

The Committee of Ministers, under the terms of Article 15.b of the Statute of the Council of Europe,

Considering that the aim of the Council of Europe is to achieve a greater unity between its members, and that this aim may be pursued, in particular, through common action in the field of human rights;

Recalling that human rights are universal and shall apply to all individuals, and stressing therefore its commitment to guarantee the equal dignity of all human beings and the enjoyment of rights and freedoms of all individuals without discrimination on any ground such as sex, race, colour, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth or other status, in accordance with the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms (ETS No. 5) (hereinafter referred to as "the Convention") and its protocols;

Recognising that non-discriminatory treatment by state actors, as well as, where appropriate, positive state measures for protection against discriminatory treatment, including by non-state actors, are fundamental components of the international system protecting human rights and fundamental freedoms;

Recognising that lesbian, gay, bisexual and transgender persons have been for centuries and are still subjected to homophobia, transphobia and other forms of intolerance and discrimination even within their family – including criminalisation, marginalisation, social exclusion and violence – on grounds of sexual orientation or gender identity, and that specific action is required in order to ensure the full enjoyment of the human rights of these persons;

Considering the case law of the European Court of Human Rights (“hereinafter referred to as “the Court”) and of other international jurisdictions, which consider sexual orientation a prohibited ground for discrimination and have contributed to the advancement of the protection of the rights of transgender persons;

Recalling that, in accordance with the case law of the Court, any difference in treatment, in order not to be discriminatory, must have an objective and reasonable justification, that is, pursue a legitimate aim and employ means which are reasonably proportionate to the aim pursued;

Bearing in mind the principle that neither cultural, traditional nor religious values, nor the rules of a “dominant culture” can be invoked to justify hate speech or any other form of discrimination, including on grounds of sexual orientation or gender identity;

Having regard to the message from the Committee of Ministers to steering committees and other committees involved in intergovernmental co-operation at the Council of Europe on equal rights and dignity of all human beings, including lesbian, gay, bisexual and transgender persons, adopted on 2 July 2008, and its relevant recommendations;

Bearing in mind the recommendations adopted since 1981 by the Parliamentary Assembly of the Council of Europe regarding discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity, as well as Recommendation 211 (2007) of the Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe on “Freedom of assembly and expression for lesbians, gais, bisexuals and transgendered persons”;

Appreciating the role of the Commissioner for Human Rights in monitoring the situation of lesbian, gay, bisexual and transgender persons in the member states with respect to discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity;

Taking note of the joint statement, made on 18 December 2008 by 66 states at the United Nations General Assembly, which condemned human rights violations based on sexual orientation and gender identity, such as killings, torture, arbitrary arrests and “deprivation of economic, social and cultural rights, including the right to health”;

Stressing that discrimination and social exclusion on account of sexual orientation or gender identity may best be overcome by measures targeted both at those who experience such discrimination or exclusion, and the population at large,

Recommends that member states:

1. examine existing legislative and other measures, keep them under review, and collect and analyse relevant data, in order to monitor and redress any direct or indirect discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity;
2. ensure that legislative and other measures are adopted and effectively implemented to combat discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity, to ensure respect for the human rights of lesbian, gay, bisexual and transgender persons and to promote tolerance towards them;
3. ensure that victims of discrimination are aware of and have access to effective legal remedies before a national authority, and that measures to combat discrimination include, where appropriate, sanctions for infringements and the provision of adequate reparation for victims of discrimination;
4. be guided in their legislation, policies and practices by the principles and measures contained in the appendix to this recommendation;
5. ensure by appropriate means and action that this recommendation, including its appendix, is translated and disseminated as widely as possible.

Appendix to Recommendation CM/Rec(2010)5

I. Right to life, security and protection from violence

A. “Hate crimes” and other hate-motivated incidents

1. Member states should ensure effective, prompt and impartial investigations into alleged cases of crimes and other incidents, where the sexual orientation or gender identity of the victim is reasonably suspected to have constituted a motive for the perpetrator; they should further ensure that particular attention is paid to the investigation of such crimes and

incidents when allegedly committed by law enforcement officials or by other persons acting in an official capacity, and that those responsible for such acts are effectively brought to justice and, where appropriate, punished in order to avoid impunity.

2. Member states should ensure that when determining sanctions, a bias motive related to sexual orientation or gender identity may be taken into account as an aggravating circumstance.

3. Member states should take appropriate measures to ensure that victims and witnesses of sexual orientation or gender identity related “hate crimes” and other hate-motivated incidents are encouraged to report these crimes and incidents; for this purpose, member states should take all necessary steps to ensure that law enforcement structures, including the judiciary, have the necessary knowledge and skills to identify such crimes and incidents and provide adequate assistance and support to victims and witnesses.

4. Member states should take appropriate measures to ensure the safety and dignity of all persons in prison or in other ways deprived of their liberty, including lesbian, gay, bisexual and transgender persons, and in particular take protective measures against physical assault, rape and other forms of sexual abuse, whether committed by other inmates or staff; measures should be taken so as to adequately protect and respect the gender identity of transgender persons.

5. Member states should ensure that relevant data are gathered and analysed on the prevalence and nature of discrimination and intolerance on grounds of sexual orientation or gender identity, and in particular on “hate crimes” and hate-motivated incidents related to sexual orientation or gender identity.

B. “Hate speech”

6. Member states should take appropriate measures to combat all forms of expression, including in the media and on the Internet, which may be reasonably understood as likely to produce the effect of inciting, spreading or promoting hatred or other forms of discrimination against lesbian, gay, bisexual and transgender persons. Such “hate speech” should be prohibited and publicly disavowed whenever it occurs. All measures should respect the fundamental right to freedom of expression in accordance with Article 10 of the Convention and the case law of the Court.

7. Member states should raise awareness among public authorities and public institutions at all levels of their responsibility to refrain from statements, in particular to the media, which may reasonably be understood as legitimising such hatred or discrimination.

8. Public officials and other state representatives should be encouraged to promote tolerance and respect for the human rights of lesbian, gay, bisexual and transgender persons whenever they engage in a dialogue with key representatives of the civil society, including media and sports organisations, political organisations and religious communities.

II. Freedom of association

9. Member states should take appropriate measures to ensure, in accordance with Article 11 of the Convention, that the right to freedom of association can be effectively enjoyed without discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity; in particular, discriminatory administrative procedures, including excessive formalities for the registration and practical functioning of associations, should be prevented and removed; measures should also be taken to prevent the abuse of legal and administrative provisions, such as those related to restrictions based on public health, public morality and public order.

10. Access to public funding available for non-governmental organisations should be secured without discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity.

11. Member states should take appropriate measures to effectively protect defenders of human rights of lesbian, gay, bisexual and transgender persons against hostility and aggression to which they may be exposed, including when allegedly committed by state agents, in order to enable them to freely carry out their activities in accordance with the Declaration of the Committee of Ministers on Council of Europe action to improve the protection of human rights defenders and promote their activities.

12. Member states should ensure that non-governmental organisations defending the human rights of lesbian, gay, bisexual and transgender persons are appropriately consulted on the adoption and implementation of measures that may have an impact on the human rights of these persons.

III. Freedom of expression and peaceful assembly

13. Member states should take appropriate measures to ensure, in accordance with Article 10 of the Convention, that the right to freedom of expression can be effectively enjoyed, without discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity, including with respect to the freedom to receive and impart information on subjects dealing with sexual orientation or gender identity.

14. Member states should take appropriate measures at national, regional and local levels to ensure that the right to freedom of peaceful assembly, as enshrined in Article 11 of the Convention, can be effectively enjoyed, without discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity.

15. Member states should ensure that law enforcement authorities take appropriate measures to protect participants in peaceful demonstrations in favour of the human rights of lesbian, gay, bisexual and transgender persons from any attempts to unlawfully disrupt or inhibit the effective enjoyment of their right to freedom of expression and peaceful assembly.

16. Member states should take appropriate measures to prevent restrictions on the effective enjoyment of the rights to freedom of expression and peaceful assembly resulting from the abuse of legal or administrative provisions, for example on grounds of public health, public morality and public order.

17. Public authorities at all levels should be encouraged to publicly condemn, notably in the media, any unlawful interferences with the right of individuals and groups of individuals to exercise their freedom of expression and peaceful assembly, notably when related to the human rights of lesbian, gay, bisexual and transgender persons.

IV. Right to respect for private and family life

18. Member states should ensure that any discriminatory legislation criminalising same-sex sexual acts between consenting adults, including any differences with respect to the age of consent for same-sex sexual acts and heterosexual acts, are repealed; they should also take appropriate measures to ensure that criminal law provisions which, because of their wording, may lead to a discriminatory application are either repealed, amended or applied in a manner which is compatible with the principle of non-discrimination.

19. Member states should ensure that personal data referring to a person's sexual orientation or gender identity are not collected, stored or otherwise used by public institutions including in particular within law enforcement structures, except where this is necessary for the performance of specific, lawful and legitimate purposes; existing records which do not comply with these principles should be destroyed.

20. Prior requirements, including changes of a physical nature, for legal recognition of a gender reassignment, should be regularly reviewed in order to remove abusive requirements.

21. Member states should take appropriate measures to guarantee the full legal recognition of a person's gender reassignment in all areas of life, in particular by making possible the change of name and gender in official documents in a quick, transparent and accessible way; member states should also ensure, where appropriate, the corresponding recognition and changes by non-state actors with respect to key documents, such as educational or work certificates.

22. Member states should take all necessary measures to ensure that, once gender reassignment has been completed and legally recognised in accordance with paragraphs 20 and 21 above, the right of transgender persons to marry a person of the sex opposite to their reassigned sex is effectively guaranteed.

23. Where national legislation confers rights and obligations on unmarried couples, member states should ensure that it applies in a non-discriminatory way to both same-sex and different-sex couples, including with respect to survivor's pension benefits and tenancy rights.

24. Where national legislation recognises registered same-sex partnerships, member states should seek to ensure that their legal status and their rights and obligations are equivalent to those of heterosexual couples in a comparable situation.

25. Where national legislation does not recognise nor confer rights or obligations on registered same-sex partnerships and unmarried couples, member states are invited to consider the possibility of providing, without discrimination of any kind, including against different sex couples, same-sex couples with legal or other means to address the practical problems related to the social reality in which they live.

26. Taking into account that the child's best interests should be the primary consideration in decisions regarding the parental responsibility for, or guardianship of a child, member states should ensure that such decisions are taken without discrimination based on sexual orientation or gender identity.

27. Taking into account that the child's best interests should be the primary consideration in decisions regarding adoption of a child, member states whose national legislation permits single individuals to adopt children should ensure that the law is applied without discrimination based on sexual orientation or gender identity.

28. Where national law permits assisted reproductive treatment for single women, member states should seek to ensure access to such treatment without discrimination on grounds of sexual orientation.

V. Employment

29. Member states should ensure the establishment and implementation of appropriate measures which provide effective protection against discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity in employment and occupation in the public as well as in the private sector. These measures should cover conditions for access to employment and promotion, dismissals, pay and other working conditions, including the prevention, combating and punishment of harassment and other forms of victimisation.

30. Particular attention should be paid to providing effective protection of the right to privacy of transgender individuals in the context of employment, in particular regarding employment applications, to avoid any irrelevant disclosure of their gender history or their former name to the employer and other employees.

VI. Education

31. Taking into due account the over-riding interests of the child, member states should take appropriate legislative and other measures, addressed to educational staff and pupils, to ensure that the right to education can be effectively enjoyed without discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity; this includes, in particular, safeguarding the right of children and youth to education in a safe environment, free from violence, bullying, social exclusion or other forms of discriminatory and degrading treatment related to sexual orientation or gender identity.

32. Taking into due account the over-riding interests of the child, appropriate measures should be taken to this effect at all levels to promote mutual tolerance and respect in schools, regardless of sexual orientation or gender identity. This should include providing objective information with respect to sexual orientation and gender identity, for instance in school curricula and educational materials, and providing pupils and students with the necessary information, protection and support to enable them to live in accordance with their sexual orientation and gender identity. Furthermore, member states may design and implement school equality and safety policies and action plans and may ensure access to adequate anti-discrimination training or support and teaching aids. Such measures should take into account the rights of parents regarding education of their children.

VII. Health

33. Member states should take appropriate legislative and other measures to ensure that the highest attainable standard of health can be effectively enjoyed without discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity; in particular, they should take into account the specific needs of lesbian, gay, bisexual and transgender persons in the development of national health plans including suicide prevention measures, health surveys, medical curricula, training courses and materials, and when monitoring and evaluating the quality of health-care services.

34. Appropriate measures should be taken in order to avoid the classification of homosexuality as an illness, in accordance with the standards of the World Health Organisation.

35. Member states should take appropriate measures to ensure that transgender persons have effective access to appropriate gender reassignment services, including psychological, endocrinological and surgical expertise in the field of transgender health care, without being subject to unreasonable requirements; no person should be subjected to gender reassignment procedures without his or her consent.

36. Member states should take appropriate legislative and other measures to ensure that any decisions limiting the costs covered by health insurance for gender reassignment procedures should be lawful, objective and proportionate.

VIII. Housing

37. Measures should be taken to ensure that access to adequate housing can be effectively and equally enjoyed by all persons, without discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity; such measures should in particular seek to provide protection against discriminatory evictions, and to guarantee equal rights to acquire and retain ownership of land and other property.

38. Appropriate attention should be paid to the risks of homelessness faced by lesbian, gay, bisexual and transgender persons, including young persons and children who may be particularly vulnerable to social exclusion, including from their own families; in this respect, the relevant social services should be provided on the basis of an objective assessment of the needs of every individual, without discrimination.

IX. Sports

39. Homophobia, transphobia and discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity in sports are, like racism and other forms of discrimination, unacceptable and should be combated.

40. Sport activities and facilities should be open to all without discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity; in particular, effective measures should be taken to prevent, counteract and punish the use of discriminatory insults with reference to sexual orientation or gender identity during and in connection with sports events.

41. Member states should encourage dialogue with and support sports associations and fan clubs in developing awareness-raising activities regarding discrimination against lesbian, gay, bisexual and transgender persons in sport and in condemning manifestations of intolerance towards them.

X. Right to seek asylum

42. In cases where member states have international obligations in this respect, they should recognise that a well-founded fear of persecution based on sexual orientation or gender identity may be a valid ground for the granting of refugee status and asylum under national law.

43. Member states should ensure particularly that asylum seekers are not sent to a country where their life or freedom would be threatened or they face the risk of torture, inhuman or degrading treatment or punishment, on grounds of sexual orientation or gender identity.

44. Asylum seekers should be protected from any discriminatory policies or practices on grounds of sexual orientation or gender identity; in particular, appropriate measures should be taken to prevent risks of physical violence, including sexual abuse, verbal aggression or other forms of harassment against asylum seekers deprived of their liberty, and to ensure their access to information relevant to their particular situation.

XI. National human rights structures

45. Member states should ensure that national human rights structures are clearly mandated to address discrimination on grounds of sexual orientation or gender identity; in particular, they should be able to make recommendations on legislation and policies, raise awareness amongst the general public, as well as – as far as national law so provides – examine individual complaints regarding both the private and public sector and initiate or participate in court proceedings.

XII. Discrimination on multiple grounds

46. Member states are encouraged to take measures to ensure that legal provisions in national law prohibiting or preventing discrimination also protect against discrimination on multiple grounds, including on grounds of sexual orientation or gender identity; national human rights structures should have a broad mandate to enable them to tackle such issues.

- [Llei 3/2007, del 15 de març, reguladora de la rectificació registral de la menció relativa al sexe de les persones.](#)

REY DE ESPAÑA

A todos los que la presente vieren y entendieren.

Sabed: Que las Cortes Generales han aprobado y Yo vengo en sancionar la siguiente ley.

EXPOSICIÓN DE MOTIVOS

La presente Ley tiene por objeto regular los requisitos necesarios para acceder al cambio de la inscripción relativa al sexo de una persona en el Registro Civil, cuando dicha inscripción no se corresponde con su verdadera identidad de género. Contempla también el cambio del nombre propio para que no resulte discordante con el sexo reclamado.

La transexualidad, considerada como un cambio de la identidad de género, ha sido ampliamente estudiada ya por la medicina y por la psicología. Se trata de una realidad social que requiere una respuesta del legislador, para que la inicial asignación registral del sexo y del nombre propio puedan ser modificadas, con la finalidad de garantizar el libre desarrollo de la personalidad y la dignidad de las personas cuya identidad de género no se corresponde con el sexo con el que inicialmente fueron inscritas.

De acuerdo con la regulación que se establece en esta Ley, la rectificación registral del sexo y el cambio del nombre se dirigen a constatar como un hecho cierto el cambio ya producido de la identidad de género, de manera que queden garantizadas la seguridad jurídica y las exigencias del interés general. Para ello, dicho cambio de identidad habrá de acreditarse debidamente, y la rectificación registral se llevará a cabo de acuerdo con la regulación de los expedientes gubernativos del Registro Civil.

Mediante esta Ley España se suma a aquellos países de nuestro entorno que cuentan con una legislación específica que da cobertura y seguridad jurídica a la necesidad de la persona transexual, adecuadamente diagnosticada, de ver corregida la inicial asignación registral de su sexo, asignación contradictoria con su identidad de género, así como a ostentar un nombre que no resulte discordante con su identidad.

Por último, se reforma mediante esta Ley el artículo 54 de la Ley del Registro Civil de 8 de junio de 1957. Para garantizar el derecho de las personas a la libre elección del nombre propio, se deroga la prohibición de inscribir como nombre propio los diminutivos o variantes familiares y coloquiales que no hayan alcanzado sustantividad.

Artículo 1. Legitimación.

1. Toda persona de nacionalidad española, mayor de edad y con capacidad suficiente para ello, podrá solicitar la rectificación de la mención registral del sexo.

La rectificación del sexo conllevará el cambio del nombre propio de la persona, a efectos de que no resulte discordante con su sexo registral.

2. Asimismo, la persona interesada podrá incluir en la solicitud la petición del traslado total del folio registral.

Artículo 2. Procedimiento.

1. La rectificación de la mención registral del sexo se tramitará y acordará con sujeción a las disposiciones de esta Ley, de acuerdo con las normas establecidas en la Ley del Registro Civil, de 8 de junio de 1957, para los expedientes gubernativos.

En la solicitud de rectificación registral se deberá incluir la elección de un nuevo nombre propio, salvo cuando la persona quiera conservar el que ostente y éste no sea contrario a los requisitos establecidos en la Ley del Registro Civil.

2. No son de aplicación en el expediente para la rectificación de la mención registral del sexo:

- a) La regla primera del artículo 97 de la Ley del Registro Civil.
- b) El párrafo segundo del artículo 218 del Reglamento del Registro Civil.
- c) Los párrafos tercero y cuarto del artículo 349 del Reglamento del Registro Civil.

Artículo 3. Autoridad competente.

La competencia para conocer de las solicitudes de rectificación registral de la mención del sexo corresponderá al Encargado del Registro Civil del domicilio del solicitante.

Artículo 4. Requisitos para acordar la rectificación.

1. La rectificación registral de la mención del sexo se acordará una vez que la persona solicitante acredite:

- a) Que le ha sido diagnosticada disforia de género.

La acreditación del cumplimiento de este requisito se realizará mediante informe de médico o psicólogo clínico, colegiados en España o cuyos títulos hayan sido reconocidos u homologados en España, y que deberá hacer referencia:

1. A la existencia de disonancia entre el sexo morfológico o género fisiológico inicialmente inscrito y la identidad de género sentida por el solicitante o sexo psicosocial, así como la estabilidad y persistencia de esta disonancia.

2. A la ausencia de trastornos de personalidad que pudieran influir, de forma determinante, en la existencia de la disonancia reseñada en el punto anterior.

b) Que ha sido tratada médicamente durante al menos dos años para acomodar sus características físicas a las correspondientes al sexo reclamado. La acreditación del cumplimiento de este requisito se efectuará mediante informe del médico colegiado bajo cuya dirección se haya realizado el tratamiento o, en su defecto, mediante informe de un médico forense especializado.

2. No será necesario para la concesión de la rectificación registral de la mención del sexo de una persona que el tratamiento médico haya incluido cirugía de reasignación sexual. Los tratamientos médicos a los que se refiere la letra b) del apartado anterior no serán un requisito necesario para la concesión de la rectificación registral cuando concurren razones de salud o edad que imposibiliten su seguimiento y se aporte certificación médica de tal circunstancia.

Artículo 5. Efectos.

1. La resolución que acuerde la rectificación de la mención registral del sexo tendrá efectos constitutivos a partir de su inscripción en el Registro Civil.

2. La rectificación registral permitirá a la persona ejercer todos los derechos inherentes a su nueva condición.

3. El cambio de sexo y nombre acordado no alterará la titularidad de los derechos y obligaciones jurídicas que pudieran corresponder a la persona con anterioridad a la inscripción del cambio registral.

Artículo 6. Notificación del cambio registral de sexo.

1. El Encargado del Registro Civil notificará de oficio el cambio de sexo y de nombre producido a las autoridades y organismos que reglamentariamente se determine.

2. El cambio de sexo y nombre obligará a quien lo hubiere obtenido a solicitar la emisión de un nuevo documento nacional de identidad ajustado a la inscripción registral rectificada. En todo caso se conservará el mismo número del documento nacional de identidad.

3. La nueva expedición de documentos con fecha anterior a la rectificación registral se realizará a petición del interesado, su representante legal o persona autorizada por aquel, debiendo garantizarse en todo caso por las autoridades, organismos e instituciones que los expidieron en su momento la adecuada identificación de la persona a cuyo favor se expidan los referidos documentos, mediante la oportuna impresión en el duplicado del documento del mismo número de documento nacional de identidad o la misma clave registral que figurare en el original.

Artículo 7. Publicidad.

No se dará publicidad sin autorización especial de la rectificación registral de la mención relativa al sexo de la persona.

Disposición adicional primera. Adición de un apartado 3 al artículo 7 de la Ley 14/2006, de 26 de mayo, sobre técnicas de reproducción humana asistida.

Se modifica el artículo 7 de la Ley 14/2006, de 26 de mayo, sobre Técnicas de reproducción humana asistida, que queda redactado como sigue:

«Artículo 7. Filiación de los hijos nacidos mediante técnicas de reproducción asistida.

1. La filiación de los nacidos con las técnicas de reproducción asistida se regulará por las leyes civiles, a salvo de las especificaciones establecidas en los tres siguientes artículos.

2. En ningún caso, la inscripción en el Registro Civil reflejará datos de los que se pueda inferir el carácter de la generación.

3. Cuando la mujer estuviere casada, y no separada legalmente o de hecho, con otra mujer, esta última podrá manifestar ante el Encargado del Registro Civil del domicilio conyugal, que consiente en que cuando nazca el hijo de su cónyuge, se determine a su favor la filiación respecto del nacido.»

Disposición adicional segunda. Reexpedición de títulos o documentos.

A efectos de abono de tasas por reexpedición de los títulos o documentos, la rectificación de la mención del sexo en el Registro Civil no se considera causa atribuible a la persona interesada.

Disposición transitoria única. Exoneración de la acreditación de requisitos para la rectificación de la mención registral del sexo.

La persona que, mediante informe de médico colegiado o certificado del médico del Registro Civil, acredite haber sido sometida a cirugía de reasignación sexual con anterioridad a la entrada en vigor de esta Ley, quedará exonerada de acreditar los requisitos previstos por el artículo 4.1.

Disposición final primera. Título competencial.

Esta Ley se dicta en ejercicio de las competencias exclusivas del Estado recogidas en el artículo 149.1. 8.ª de la Constitución.

Disposición final segunda. Modificación de la Ley del Registro Civil, de 8 de junio de 1957.

La Ley del Registro Civil, de 8 de junio de 1957, queda modificada como sigue:

Uno. El primer párrafo del artículo 6 quedará redactado de la siguiente forma:

«El Registro es público para quienes tengan interés en conocer los asientos, con las excepciones que prevean ésta u otras leyes.»

Dos. El segundo párrafo del artículo 15 quedará redactado de la siguiente forma:

«En todo caso se inscribirán los hechos ocurridos fuera de España, cuando las correspondientes inscripciones deban servir de base a inscripciones exigidas por el derecho español.»

Tres. El segundo párrafo del artículo 54 queda redactado como sigue:

«Quedan prohibidos los nombres que objetivamente perjudiquen a la persona, los que hagan confusa la identificación y los que induzcan a error en cuanto al sexo.»

Cuatro. El artículo 93.2.º queda redactado como sigue:

«2.º La indicación equivocada del sexo cuando igualmente no haya duda sobre la identidad del nacido por las demás circunstancias, así como la mención registral relativa al sexo de las personas en los casos de disforia de género.»

Disposición final tercera. Desarrollo reglamentario.

El Gobierno, a propuesta del Ministro de Justicia, dictará las disposiciones necesarias para el desarrollo y ejecución de esta Ley.

Disposición final cuarta. Modificación de la Ley 84/1978, de 28 de diciembre, por la que se regula la tasa por expedición del Documento Nacional de Identidad.

El número 2 del artículo 4 de la Ley 84/1978, de 28 de diciembre, queda redactado como sigue:

«Quienes hubieran de renovar preceptivamente su documento durante el plazo de vigencia del mismo, por cambio de domicilio o de datos filiatorios, o por cualquier circunstancia no imputable al interesado.»

Disposición final quinta. Entrada en vigor.

La presente Ley entrará en vigor el día siguiente al de su publicación en el «Boletín Oficial del Estado».

Por tanto.

Mando a todos los españoles, particulares y autoridades, que guarden y hagan guardar esta Ley.

Madrid, 15 de marzo de 2007.

JUAN CARLOS R.

El Presidente del Gobierno,
JOSÉ LUIS RODRÍGUEZ ZAPATERO

- LLEI 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia.

El president de la Generalitat de Catalunya

Sia notori a tots els ciutadans que el Parlament de Catalunya ha aprovat i jo, en nom del Rei i d'acord amb el que estableix l'article 65 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, promulgo la següent

LLEI

Preàmbul

L'objectiu d'aquesta llei és desenvolupar i garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals (LGBTI) i evitar-los situacions de discriminació i violència, per a assegurar que a Catalunya es pugui viure la diversitat sexual i afectiva en plena llibertat.

La Llei recull la demanda històrica del ric teixit associatiu que ha liderat durant dècades la reivindicació dels drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals, que han assolit en els darrers anys un reconeixement social i polític que se'ls havia negat, però que encara és lluny de la plena normalització.

Aquesta llei emprà el terme *transgènere* per a referir-se a les persones que se senten del sexe contrari al que se'ls ha atribuït en néixer segons llurs característiques biològiques i a les persones que no s'identifiquen exactament ni amb un home ni amb una dona segons la concepció tradicional dels gèneres, tot això amb independència que aquestes persones s'hagin sotmès o no a una intervenció quirúrgica. Les persones transsexuals, doncs, resten incloses dins la denominació de persones transgènere. En el mateix sentit, la transsexualitat resta inclosa dins la denominació genèrica *transidentitat*, que designa la condició o la qualitat de transgènere.

El nou marc jurídic, tant autonòmic, com estatal o europeu, ha fet possible un canvi de visió social cap a lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals, en gran mesura pel treball continuat de sensibilització, informació i divulgació d'entitats i de persones. D'aquí sorgeixen una sèrie de justificacions que fan necessària aquesta llei, amb la qual es pretén aconseguir la construcció de noves referències de relació basades en la igualtat i el respecte.

Pel que fa a Catalunya, l'Estatut d'autonomia estableix en l'article 40.2 un concepte expressament ampli de família que s'adiu als nous models familiars existents en la societat catalana. Entre els diversos models que esmenta aquest article, hi ha les famílies constituïdes per persones LGBTI, que han assolit a Catalunya un dels reconeixements més amplis respecte de llurs drets i llurs obligacions. Coherentment amb això, l'article 40.7 de l'Estatut estableix que «els poders públics han de promoure la igualtat de les diferents unions estables de parella, tenint en compte llurs característiques, amb independència de l'orientació sexual de llurs membres» i que «la llei ha de regular aquestes unions i altres formes de convivència i llurs efectes». En el mateix sentit, l'article 40.8 estableix que «els poders públics han de promoure la igualtat de totes les persones

amb independència de l'origen, la nacionalitat, el sexe, la raça, la religió, la condició social o l'orientació sexual, i també han de promoure l'eradicació del racisme, de l'antisemitisme, de la xenofòbia, de l'homofòbia i de qualsevol altra expressió que atempti contra la igualtat i la dignitat de les persones».

La Resolució 242/III del Parlament de Catalunya, del 4 de desembre de 1991, sobre la no-discriminació de les persones per raons d'opció sexual, explicita el suport als col·lectius i centres associatius que treballen en el camp de l'homosexualitat, i la Resolució 243/VI del Parlament de Catalunya defensa la no-discriminació per motiu d'opció sexual.

Cal tenir en compte, així mateix, la Llei 3/2005, del 8 d'abril, de modificació de la Llei 9/1998 del Codi de família, de la Llei 10/1998, d'unions estables de parella, i de la Llei 40/1991, del Codi de successions per causa de mort en el dret civil de Catalunya, en matèria d'adopció i tutela. Aquesta llei estableix, essencialment, l'adopció per part de persones homosexuals.

Pel que fa a l'àmbit de l'Estat, s'han dut a terme, en l'àmbit jurídic, una sèrie d'iniciatives legislatives, entre les quals cal destacar: la Llei 13/2005, de l'1 de juliol, per la qual es modifica el Codi civil en matèria de dret a contreure matrimoni; la Llei 14/2006, del 26 de maig, sobre tècniques de reproducció humana assistida; la Llei 3/2007, del 15 de març, reguladora de la rectificació registral de la menció relativa al sexe de les persones; la Llei 62/2003, del 30 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social (articles 27 a 43); i la Llei Orgànica 10/1995, del 23 de novembre, del Codi penal.

Finalment, en l'àmbit europeu s'han d'esmentar les resolucions del Parlament Europeu del 8 de febrer de 1994, del 18 de gener de 2006 i del 24 de maig de 2012, relatives a la igualtat de drets de lesbianes i gais i a la lluita contra la discriminació i l'homofòbia; la Directiva 2000/78/CE, del Consell, relativa a l'establiment d'un marc general per a la igualtat de tracte al lloc de treball i en l'ocupació; i l'article 21 de la Carta de drets fonamentals de la Unió Europea, per mitjà del qual es consagra, entre altres, la prohibició de discriminació per orientació sexual com a dret primari de la Unió.

Es pot afirmar, per tant, que la no-discriminació per motius d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, que pot afectar diversos àmbits sensibles de la vida de qualsevol persona, ja és present en molts preceptes de la normativa vigent. Aquesta llei de temàtica específica permetrà ampliar el marc normatiu en l'àmbit LGBTI i servirà per a aconseguir reduir la discriminació i fomentar valors d'igualtat, respecte i tolerància entre els ciutadans.

D'altra banda, a partir de l'experiència dels darrers anys d'un intens treball de les diverses institucions del Govern de la Generalitat -des de la creació, el 28 de juny de 2005, del Programa per al col·lectiu gai, lesbià i transsexual, fins a la creació, per mitjà del Decret del 26 de juny del 2007, del Consell Nacional de Lesbianes, Gais i Homes i Dones Bisexuals i Transsexuals, i també la creació i posada en funcionament per acord de Govern, el 5 de setembre de 2006, del Pla interdepartamental per la no-discriminació de les persones homosexuals i transsexuals, actualitzat per acord de Govern el 9 d'octubre de 2012-, es pot assegurar que amb aquesta llei s'aconseguirà el compliment del que el Govern estableix amb relació a les polítiques de no-discriminació i igualtat i farà que Catalunya continuï essent un país pioner i exemplar pel que fa a l'elaboració i aplicació de polítiques LGBTI.

L'evolució en matèria de drets per a les persones LGBTI ha estat motivada pel canvi de comprensió social respecte a aquesta qüestió, si bé aquest canvi és gradual i desigual. Aquesta llei vol regular un seguit d'aspectes en què les estadístiques dels darrers anys demostren la conveniència d'actuar respecte d'aquesta qüestió.

Tot i que l'aportació, la recopilació i la sistematització de dades és difícil perquè tot just ara comencen a aparèixer els primers indicadors oficials, les estadístiques amb què comptem donen indicis prou clars que la discriminació per motiu d'orientació sexual, d'identitat de gènere o d'expressió de gènere es continua produint. Falten dades i indicadors, però tot porta a pensar que els casos reals són molt superiors als que ens mostren les estadístiques. En aquest sentit, un dels objectius de la Llei és promoure estudis que facilitin dades reals de la situació i regular la garantia estadística en la recollida de dades.

Un altre àmbit que regula aquesta llei és el de la necessària formació i sensibilització de qualsevol professional que en algun moment de la seva carrera es pugui haver d'enfrontar a un cas relacionat amb la discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, i també el deure d'intervenció.

En l'àmbit de l'educació s'han regulat qüestions perquè en tot el sistema educatiu, com ara en els continguts dels materials escolars, en les activitats esportives escolars i en les de lleure infantil i juvenil, en els recursos formatius o en la formació de mares i pares, es tingui en compte la diversitat afectiva i sexual i s'eviti qualsevol tipus de discriminació, i perquè es disposi de mesures de prevenció i actuació contra l'assetjament de què puguin ésser objecte les persones LGBTI en el medi escolar.

En l'àmbit de la cultura, el lleure i l'esport s'han introduït criteris d'acció positiva contra qualsevol tipus de discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere en les activitats esportives, en la producció cultural i en l'educació no formal.

Atenent la importància dels mitjans de comunicació a l'hora d'apropar les diferents realitats socials a la població, la Llei planteja recomanacions als mitjans audiovisuals perquè no es permeti la difusió de continguts que puguin fomentar o justificar l'homofòbia, la bifòbia o la transfòbia.

En l'àmbit de la salut, es regula la necessària sensibilització i prevenció pel que fa al VIH/SIDA i altres infeccions de transmissió sexual; l'estudi, la recerca i el desenvolupament de polítiques sanitàries específiques, i també els tractaments associats a la transidentitat i la intersexualitat o l'accés a les tècniques de reproducció assistida, entre altres mesures, perquè no hi hagi cap tipus de discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere en l'atenció sanitària.

Els serveis socials són un altre dels àmbits que regula aquesta llei, tant pel que fa a l'establiment de mesures de suport i de prevenció eficaces per a adolescents i joves en situació de vulnerabilitat i per a persones que puguin patir discriminacions múltiples, com pel que fa al foment del respecte a lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals en els equipaments socials.

La garantia real i efectiva de la no-discriminació i del ple exercici dels drets de les persones LGBTI en matèria d'ocupació i en les condicions de treball, i el foment d'indicadors d'igualtat i la formació específica en la inspecció laboral i en prevenció de riscos laborals també són regulats per aquesta llei.

Aquesta llei també estableix la inclusió, en els eixos de les polítiques de cooperació i solidaritat del Govern, de projectes de cooperació que defensin i reconeguin els drets humans de les persones LGBTI.

Pel que fa a la realitat familiar, la norma pretén garantir el reconeixement de l'heterogeneïtat del fet familiar, recollit en la legislació civil i administrativa de Catalunya, en igualtat de condicions i en tots els àmbits.

La Llei conté un apartat específic per a les persones transgènere i per a les persones intersexuals, atesa la manca de drets que han patit històricament.

Altres aspectes regulats en aquest text són el dret a la igualtat de tracte, la tutela judicial i la legitimació per a la defensa del dret a la igualtat, el dret d'admissió, el dret a una protecció integral, a l'atenció i reparació, la garantia institucional, l'establiment d'un servei integral i el règim d'infraccions i sancions.

La posada en marxa d'actuacions governamentals innovadores i l'avaluació positiva de les polítiques LGBTI portades a terme fins avui a Catalunya fan aquesta llei necessària per a assegurar que l'avenç en la consecució dels drets està garantit i sigui perdurable, que empari i desenvolupi aquelles actuacions i que eviti així qualsevol ombra d'inseguretat jurídica.

Aquesta llei vol avançar, doncs, en el reconeixement dels drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals en tres sentits. En primer lloc, completant la legislació sobre els drets i llibertats d'aquestes persones; en segon lloc, per a garantir el desenvolupament bàsic de les competències que té la Generalitat i que li han estat encomanades per mitjà dels fulls de ruta que han marcat els plans de Govern; i, en tercer lloc, per a complir i complementar la legislació existent, l'Estatut d'autonomia, la normativa estatal i la normativa europea en matèria de drets i deures de les persones.

Títol preliminar. Disposicions generals

Article 1. Objecte

1. Aquesta llei té per objecte establir i regular els mitjans i les mesures per a fer efectiu el dret a la igualtat i a la no-discriminació per raó d'orientació sexual, d'identitat de gènere o d'expressió de gènere, en els àmbits, tant públics com privats, sobre els quals la generalitat i els ens locals tenen competències.

2. Les mesures que estableix aquesta llei per a fer efectiu el dret de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere o intersexuals (LGBTI) a la igualtat i la no-discriminació a què fa referència l'apartat 1 afecten:

a) Totes les àrees de la vida social.

b) Totes les etapes de la vida.

c) Totes les contingències en el decurs de la vida, com ara qualsevol canvi en l'estat civil, la formació d'una família, la malaltia, la incapacitació, la privació de llibertat o la mort.

Article 2. Finalitat

La finalitat d'aquesta llei és establir les condicions per les quals els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals, i dels grups en què s'integren, siguin reals i efectius; facilitar-los la participació i la representació en tots els àmbits de la vida social; i contribuir a la superació dels estereotips que afecten negativament la percepció social d'aquestes persones.

Article 3. Àmbit d'aplicació i garantia de compliment

1. Aquesta llei s'aplica, en l'àmbit territorial de Catalunya, a qualsevol persona, física o jurídica, de dret públic o privat, independentment de la situació administrativa o personal en què es trobi, sens perjudici del que estableixen la legislació en matèria d'estrangeria, els tractats internacionals aplicables i l'altra legislació vigent.

2. La Generalitat i els ens locals han de garantir el compliment d'aquesta llei i promoure les condicions per a fer-la plenament efectiva en els àmbits competencials respectius.

Article 4. Definicions

Als efectes del que estableix aquesta llei, s'entén per:

a) *Discriminació directa*: situació en què es troba una persona que és, ha estat o pot ésser tractada, per raó de l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere, d'una manera menys favorable que una altra en una situació anàloga.

- b) *Discriminació indirecta*: situació en què una disposició, un criteri, una interpretació o una pràctica pretesament neutres poden ocasionar en lesbianes, gais, bisexuals, transgènere o intersexuals un desavantatge particular respecte de persones que no ho són.
- c) *Discriminació per associació*: situació en què una persona és objecte de discriminació per orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere com a conseqüència de la seva relació amb una persona o un grup LGBTI.
- d) *Discriminació per error*: situació en què una persona o un grup de persones són objecte de discriminació per orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere com a conseqüència d'una apreciació errònia.
- e) *Discriminació múltiple*: situació en què una persona lesbiana, gai, bisexual, transgènere o intersexual, pel fet de pertànyer a altres grups que també són objecte de discriminació, pateix formes agreujades i específiques de discriminació.
- f) *Ordre de discriminar*: qualsevol instrucció que impliqui la discriminació, directa o indirecta, per raó de l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere.
- g) *Assejament per raó de l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere*: qualsevol comportament basat en l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere d'una persona que tingui la finalitat o provoqui l'efecte d'atemptar contra la seva dignitat o la seva integritat física o psíquica o de crear-li un entorn intimidador, hostil, degradant, humiliant, ofensiu o molest.
- h) *Represàlia discriminatòria*: tracte advers o efecte negatiu que es produeix contra una persona com a conseqüència de la presentació d'una queixa, una reclamació, una denúncia, una demanda o un recurs, de qualsevol tipus, destinat a evitar, disminuir o denunciar la discriminació o l'assejament a què és sotmesa o ha estat sotmesa.
- i) *Victimització secundària*: maltractament addicional exercit contra lesbianes, gais, bisexuals, transgènere o intersexuals que es troben en algun dels supòsits de discriminació, assetjament o represàlia com a conseqüència directa o indirecta dels dèficits de les intervencions dutes a terme pels organismes responsables, i també per les actuacions d'altres agents implicats.

Article 5. Clàusula general antidiscriminatòria

1. Les administracions públiques de Catalunya i el Síndic de Greuges han de vetllar pel dret a la no-discriminació amb independència de l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere de la persona o del grup familiar a què pertanyi.
2. El dret a la no-discriminació ha d'ésser un principi informador de l'ordenament jurídic català, de l'actuació administrativa i de la pràctica judicial. Aquest dret vincula tant els poders públics com els particulars.

Article 6. Principis orientadors de l'actuació dels poders públics

D'acord amb els principis orientadors que inspiren aquesta llei, l'actuació dels poders públics amb relació a les persones LGBTI ha de:

- a) Protegir la integritat, la dignitat i la llibertat de totes les persones, d'acord amb els drets fonamentals i els drets humans universals.
- b) Dotar d'un caràcter integral i transversal les mesures que adoptin en aquest àmbit.
- c) Garantir el respecte de la pluralitat d'identitats per orientació afectiva i sexual.
- d) Vetllar per la sensibilització en aquest àmbit, per la prevenció i la detecció de la discriminació, per l'atenció a les persones que en pateixin, per la recuperació d'aquestes persones i pel garantiment de llur dret a la reparació.

- e) Emparar la participació, la no-invisibilització i la representació de les persones LGBTI, i també llur realitat i necessitats específiques, tant en l'àmbit públic com en el privat.
- f) Atendre la diversitat de situacions de discriminació en què es poden trobar les persones LGBTI, tenint en compte les interaccions de l'homosexualitat, la bisexualitat, la transidentitat i la intersexualitat amb qualsevol altra circumstància personal o social que pugui ésser causa de discriminació.
- g) Fer efectiu el reconeixement de l'heterogeneïtat del fet familiar en el dret català, tant públic com privat, en la pràctica judicial i administrativa i en totes les actuacions de la Generalitat.
- h) Assegurar la cooperació interadministrativa.
- i) Vetllar per la formació especialitzada i la deguda capacitació dels professionals.
- j) Promoure l'estudi i la recerca sobre la diversitat afectiva i sexual que serveixin per a eradicar la discriminació i la violència envers les persones LGBTI.
- k) Establir mesures de foment de les entitats que treballen per a fer efectius els drets i la no-discriminació de les persones LGBTI.
- l) Adequar les actuacions que duguin a terme i les mesures que adoptin a les necessitats específiques dels petits municipis i del món rural.

Títol I. Organització administrativa

Capítol I. Òrgan participatiu i consultiu permanent

Article 7. El Consell Nacional de Lesbianes, Gais, Bisexuals, Transgènere i Intersexuals

1. Es crea el Consell Nacional de Lesbianes, Gais, Bisexuals, Transgènere i Intersexuals, com un espai de participació ciutadana superior en matèria de drets i deures de les persones LGBTI i com a òrgan consultiu de les administracions catalanes que incideixen en aquest àmbit, sens perjudici de les funcions i les competències d'altres òrgans o ens que la legislació estableixi. En aquest Consell hi tenen representació les associacions que treballin principalment en favor dels drets de les persones LGBTI i persones i professionals que hagin destacat per llur tasca i expertesa en aquest àmbit.
2. El Consell Nacional de Lesbianes, Gais, Bisexuals, Transgènere i Intersexuals s'adscriu al departament competent en matèria de no-discriminació de les persones LGBTI. El Consell pot rebre informació sobre l'aplicació del que estableix aquesta llei i formular propostes de millorament en l'actuació dels serveis públics de les administracions catalanes i de la resta d'àmbits que són objecte d'aquesta llei i informar sobre projectes normatius i no normatius.
3. El Consell Nacional de Lesbianes, Gais, Bisexuals, Transgènere i Intersexuals té representació en els òrgans de participació governamentals dels àmbits que són objecte d'aquesta llei que el Govern estableixi.

Capítol II. Execució i coordinació de les polítiques LGBTI

Article 8. Òrgan coordinador de les polítiques LGBTI

1. El Govern ha de disposar d'un òrgan que coordini l'execució de les polítiques LGBTI dels diversos departaments de la Generalitat. Aquest òrgan s'ha de dotar de mitjans personals i materials suficients.

2. El Govern ha d'impulsar la planificació d'actuacions administratives en cada àmbit departamental. Aquesta planificació ha d'incloure la fixació d'objectius, la programació d'actuacions, l'avaluació dels resultats obtinguts i la formulació de propostes de millorament de les polítiques LGBTI.
3. Els departaments de la Generalitat han d'aplicar aquesta llei amb la col·laboració i la coordinació d'aquest òrgan.
4. S'han d'establir, si escau, la col·laboració i la coordinació oportunes entre l'òrgan coordinador i el Síndic de Greuges, la Fiscalia i altres organismes que incideixin en l'àmbit de la no-discriminació.
5. L'òrgan coordinador ha d'informar periòdicament el Parlament i el Consell Nacional de Lesbianes, Gais, Bisexuals, Transgènere i Intersexuals de l'impacte social d'aquesta llei.

Article 9. Servei d'atenció integral

1. L'òrgan coordinador de les polítiques LGBTI ha d'oferir un servei d'atenció integral per a atendre les persones que pateixin, hagin patit o estiguin en risc de patir discriminació o violència per raó de l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere, amb la finalitat de donar respostes adequades, àgils, properes i coordinades a les necessitats d'aquestes persones.
2. Als efectes del que estableix l'apartat 1, i amb l'objectiu de garantir l'accés dels ciutadans a aquest servei, s'ha de procurar una atenció permanent amb personal que tingui formació en matèria de conductes discriminatòries i en l'ús eficaç i eficient dels mitjans electrònics.
3. Els professionals adscrits a aquest servei han de tenir formació relacionada amb els drets civils i en matèria de no-discriminació.

Títol II. Polítiques públiques per a promoure la igualtat efectiva de les persones LGBTI

Capítol I. Professionals que actuen en àmbits sensibles

Article 10. Formació i sensibilització

1. Les administracions públiques de Catalunya han de garantir la formació i la sensibilització adequada dels professionals que fan tasques de prevenció, detecció, atenció, assistència i recuperació en els àmbits de la salut, l'educació, el món laboral, els serveis socials, la justícia i els cossos de seguretat, l'esport i el lleure, i la comunicació.
2. S'ha d'impulsar la formació del personal, tant funcionari com laboral, no transferit d'altres administracions públiques, per mitjà de convenis de col·laboració o altres instruments.

Article 11. Deure d'intervenció

1. Els professionals a què fa referència l'article 10, si tenen coneixement d'una situació de risc o tenen una sospita fonamentada de discriminació o violència per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, tenen el deure de comunicar-ho als cossos i forces de seguretat i a l'òrgan competent.
2. Als efectes del que estableix l'apartat 1, s'ha d'elaborar un protocol específic d'actuació.

Capítol II. Sectors d'intervenció

Article 12. Educació

1. Als efectes d'aquesta llei, s'entén per *coeducació* l'acció educativa que potencia la igualtat real d'oportunitats i l'eliminació de qualsevol mena de discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere.
2. D'acord amb aquest principi de coeducació, s'ha de vetllar perquè la diversitat sexual i afectiva, la identitat de gènere i els diferents models de família siguin respectats en els diferents àmbits educatius.
3. El principi de coeducació s'ha d'incorporar als plans d'acció tutorial i als plans i reglaments de convivència dels centres educatius.
4. Els continguts dels materials escolars, educatius i formatius, en qualsevol format, i el llenguatge que s'hi empri han de tenir en compte la diversitat pel que fa a l'orientació sexual, la identitat de gènere i l'expressió de gènere i evitar qualsevol mena de discriminació per aquest motiu.
5. El respecte a la diversitat pel que fa a l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere i als principis d'aquesta llei ha d'ésser efectiu en tot el sistema educatiu, en els centres i entitats de formació, en l'educació d'adults, en la formació de mares i pares, en les activitats esportives escolars i en les activitats de lleure infantil i juvenil.
6. S'ha de vetllar per la conscienciació i la prevenció de la violència per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere i oferir mecanismes als centres perquè detectin situacions de discriminació o exclusió de qualsevol persona per les dites raons. En aquest sentit, s'ha de promoure el desplegament efectiu de plans de convivència amb un èmfasi especial en les mesures de prevenció i d'actuació contra l'assetjament de què poden ésser objecte les persones LGBTI en el medi escolar.
7. L'Administració de la Generalitat, per mitjà del departament competent en matèria d'educació, ha de garantir el desplegament del que estableix aquest article i ha de vetllar perquè les escoles, els instituts i els altres centres educatius constitueixin un entorn amable per a la diversitat sexual i afectiva en què els alumnes i els professors puguin viure d'una manera natural llur orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, i es contribueixi així a la creació de models positius per a la comunitat educativa.

Article 13. Universitats

1. Els principis de no-discriminació i de respecte a l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere són aplicables a l'àmbit universitari.
2. La Generalitat i les universitats de Catalunya, respectant la llibertat de càtedra i l'autonomia universitària, han de promoure conjuntament mesures de protecció, de suport i de recerca per a la visibilitat de les persones LGBTI i el desenvolupament de mesures per a la no-discriminació i sensibilització en l'entorn universitari. Amb aquesta finalitat, han d'elaborar un protocol de no-discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere.

Article 14. Cultura, lleure i esport

1. Les administracions públiques de Catalunya han de vetllar per la incorporació d'activitats per a la no-discriminació per raons d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere als àmbits de la cultura, el lleure i l'esport següents:
 - a) Certàmens culturals i esdeveniments esportius.
 - b) Projectes relacionats amb la recuperació de la memòria històrica.
 - c) Espectacles i produccions culturals infantils i juvenils.
 - d) Recursos didàctics i fons documentals en l'educació no formal.

2. Les administracions públiques de Catalunya han de garantir:

- a) La promoció i difusió de les bones pràctiques de les associacions i les empreses d'educació en el lleure i de les entitats juvenils amb relació als principis d'aquesta llei.
- b) Juntament amb les federacions esportives, la lliure participació de les persones LGBTI a les competicions i el tracte correcte d'aquestes persones a les instal·lacions esportives.
- c) L'ampliació de les funcions de l'Observatori Català de l'Esport pel que fa a les accions contra la violència i la discriminació en l'àmbit esportiu, i la recollida de les bones pràctiques de sensibilització dels clubs, les agrupacions i les federacions esportives.
- d) L'accés a bibliografia específica sobre la temàtica LGBTI.
- e) L'adopció de les mesures pertinents en funció de la competència en matèria d'espectacles i activitats recreatives per a evitar que es puguin cometre actes homofòbics, bifòbics o transfòbics.

Article 15. Mitjans de comunicació

El Consell de l'Audiovisual de Catalunya, amb relació als mitjans de comunicació, ha de:

- a) Vetllar perquè el codi deontològic dels mitjans de comunicació no vulneri els principis d'aquesta llei pel que fa al respecte a l'orientació sexual, la identitat de gènere, l'expressió de gènere i les diverses expressions afectives.
- b) Establir recomanacions sobre els usos lingüístics i el tractament i l'ús de les imatges amb relació a l'homosexualitat, la bisexualitat, la transidentitat i la intersexualitat.
- c) Vetllar perquè els continguts dels mitjans de comunicació i la publicitat que s'hi emeti siguin respectuosos amb les persones LGBTI.
- d) Vetllar perquè els mitjans de comunicació tractin amb normalitat la diversitat d'opcions afectives i sexuals, de models diversos de família i d'identitat o expressió de gènere, de manera que s'afavoreixi la visibilitat de referents positius.
- e) Vetllar perquè els mitjans de comunicació mostrin en la programació la diversitat pel que fa a l'orientació sexual, la identitat de gènere i l'expressió de gènere i pel que fa als models de família.
- f) Fer un seguiment de les informacions que ofereixin un tractament contrari a la diversitat sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere i fer-ne un recull periòdic. L'informe que en resulti s'ha de lliurar al Síndic de Greuges, al Parlament de Catalunya i al Consell Nacional de Lesbianes, Gais, Bisexuals, Transgènere i Intersexuals.

Article 16. Salut

1. El sistema sanitari de Catalunya ha d'incorporar la perspectiva de gènere i ha de tenir en compte les necessitats específiques de les persones LGBTI, amb la finalitat de garantir-los el dret a rebre l'atenció sanitària i a gaudir dels serveis de salut en condicions objectives d'igualtat.
2. El sistema sanitari de Catalunya ha de garantir, per mitjà de protocols d'actuació específics, que els membres de parelles estables, amb independència de llur orientació sexual o identitat de gènere, tinguin els mateixos drets que la normativa sectorial sanitària reconeix als cònjuges o familiars més propers. Pel que fa al consentiment per substitució, el convivent en parella estable té, respecte de l'altre membre de la parella, la consideració de familiar més proper.
3. Les administracions públiques de Catalunya, en les línies d'actuació relatives a la salut i al sistema sanitari, han de:

- a) Vetllar perquè la política sanitària sigui respectuosa amb les persones LGBTI i no tracti directament o indirectament la condició d'aquestes persones, especialment transgènere i intersexuals, com una patologia.
- b) Elaborar polítiques de salut pública que vetllin pel dret a la salut de les persones LGBTI, amb l'adaptació dels protocols establerts, si escau.
- c) Establir estratègies específiques per a afrontar els problemes de salut específics de les persones LGBTI i enfortir la vigilància epidemiològica sensible a les diverses situacions de salut i de malaltia d'aquestes persones, amb respecte, en qualsevol cas, pel dret a la intimitat dels afectats.
- d) Crear mecanismes de participació de les persones, les entitats i les associacions LGBTI en les polítiques relatives a la salut sexual.
- e) Garantir l'estudi, la recerca i el desenvolupament de polítiques sanitàries específiques per a persones LGBTI.
- f) Promoure entre els diversos estaments de les institucions sanitàries l'establiment de pràctiques sanitàries o teràpies psicològiques lícites i respectuoses, i en cap cas aversives, pel que fa a l'orientació sexual, la identitat de gènere i l'expressió de gènere.
- g) Reconèixer el dret d'accés als mètodes preventius que garanteixen pràctiques sexuals més segures i eviten les infeccions de transmissió sexual i el tractament consegüent, i fomentar l'ús d'aquests mètodes.
- h) Reconèixer el dret a la prevenció, a la detecció eficaç i al tractament integral d'acord amb la cartera de serveis vigent, tenint en compte la seva revisió en funció dels avenços científics. Dur a terme activitats periòdiques de promoció de la salut, de prevenció de la malaltia i de sensibilització i de suport comunitari amb relació a les infeccions de transmissió sexual, tant per a homes com per a dones.
- i) Incorporar al sistema sanitari l'atenció integral a persones transgènere i a persones intersexuals, d'acord amb la cartera de serveis vigent, tenint en compte la seva revisió segons els avenços científics, i definint els criteris d'accés tant al tractament hormonal com a la intervenció quirúrgica. S'ha de tenir en compte la voluntat de la persona afectada en la presa de decisions, sempre que la seva vida no estigui en perill o les condicions de salut no es puguin veure perjudicades, d'acord amb la normativa vigent. Pel que fa als menors, s'ha de tenir especialment en compte, a més, llur dret al lliure desenvolupament de la personalitat i llur capacitat i maduresa per a prendre decisions.
- j) Establir els mecanismes necessaris perquè la documentació administrativa i els formularis mèdics s'adeqüin a l'heterogeneïtat del fet familiar i a les circumstàncies de les persones LGBTI.
- k) Garantir a les dones lesbianes la igualtat d'accés a les tècniques de reproducció assistida.

Article 17. Acció social

1. Les administracions públiques de Catalunya han de posar especial cura al suport a adolescents i joves LGBTI que estiguin en situació de vulnerabilitat o aïllament social i han de treballar en la prevenció de situacions que puguin atemptar contra la vida o la salut d'aquestes persones per causes derivades de llur condició personal.
2. L'Administració de la Generalitat ha d'impulsar mesures i actuacions de suport per a adolescents i joves LGBTI que hagin estat expulsats del domicili familiar o n'hagin marxat voluntàriament a causa de situacions de maltractament i pressió psicològica.
3. S'han d'establir mesures de prevenció per a les persones LGBTI que puguin patir discriminació múltiple, amb l'objectiu d'evitar situacions de discriminació, risc d'exclusió social i vulnerabilitat.

4. Els serveis socials, i específicament les residències per a la gent gran, tant públiques com privades, han de vetllar perquè no es produeixin situacions de discriminació de les persones LGBTI, tant si viuen soles com si viuen en parella. S'ha de fomentar el respecte a la diversitat pel que fa a l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere entre els usuaris dels serveis socials.

5. En les residències o altres equipaments en què es diferencien els espais per sexes, s'ha de vetllar perquè la persona transgènere pugui fer ús dels espais assignats al gènere sentit.

Article 18. Ordre públic i privació de llibertat

En l'àmbit de l'ordre públic i de la privació de llibertat, el Govern ha de:

- a) Establir les mesures pertinents per a garantir un tracte i una estada adequats de les persones LGBTI a les dependències policials.
- b) Establir normes d'identificació i escorcoll per a persones transgènere d'acord amb la identitat sentida.
- c) Permetre i facilitar als detinguts i als interns transgènere, tant per part de l'autoritat policial com per part de l'autoritat penitenciària, la continuïtat de qualsevol tractament mèdic o hormonal que estiguin seguint.
- d) Garantir que els interns transgènere als centres penitenciaris rebin un tracte i tinguin unes condicions de vida que corresponguin al gènere amb què s'identifiquin.
- e) Garantir que en la formació inicial i continuada del personal de seguretat, com ara policies locals, Cos de Mossos d'Esquadra i personal penitenciar, entre altres, es tracti la diversitat pel que fa a l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere, i també la normativa civil, administrativa i penal protectora de les persones LGBTI.
- f) Aplicar un protocol per a tractar íntegrament i adequadament les víctimes d'agressions per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere.
- g) Promoure la denúncia per part de les víctimes de violència per orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere.

Article 19. Participació i solidaritat

1. En els eixos de les polítiques de cooperació i foment de la pau i dels drets humans que porti a terme la Generalitat a favor del desenvolupament, s'ha de promoure la lluita pels drets de les persones LGBTI i s'han d'impulsar projectes de cooperació que defensin i reconeixin els drets humans d'aquestes persones en països en què pateixen persecució o discriminació o aquests drets no els són reconeguts.

2. S'han d'impulsar les actuacions següents:

- a) Introduir la diversitat pel que fa a l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere com una àrea més de treball en l'àmbit de la immigració. Donar suport a les persones que han patit persecució o represàlies en llurs països d'origen per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere.
- b) Establir una comunicació estable amb el conjunt de representants de les creences religioses que conviuen a Catalunya.

Capítol III. Mercat de treball

Article 20. Integració del dret a la igualtat de tracte i oportunitats de les persones LGBTI

1. El departament competent en matèria de treball ha de tenir en compte, en les seves polítiques, el dret de les persones a no ésser discriminades per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere.

2. Les empreses han de respectar la igualtat de tracte i d'oportunitats de les persones LGBTI. Per aquesta raó, han d'adoptar mesures adreçades a evitar qualsevol tipus de discriminació laboral. Aquestes mesures han d'ésser objecte de negociació i, si s'escau, s'han d'acordar amb els representants legals dels treballadors.

3. El Govern ha d'impulsar l'adopció voluntària de plans d'igualtat i no-discriminació, per mitjà de les mesures de foment pertinents, especialment adreçades a les petites i mitjanes empreses, que han d'incloure el suport tècnic necessari.

Article 21. Mesures i actuacions per a l'ocupació

El departament competent en matèria de treball ha de:

a) Garantir d'una manera real i efectiva, per mitjà de la Inspecció de Treball, la no-discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere i el ple exercici dels drets de les persones LGBTI, en matèria de contractació i de condicions de treball i ocupació, al personal de l'Administració de la Generalitat, tant funcionari com laboral.

b) Impulsar actuacions i mesures de difusió i sensibilització que garanteixin la igualtat d'oportunitats i la no-discriminació a les empreses, com ara:

1r. Adaptar i millorar la capacitat de resposta dels serveis d'inserció laboral públics.

2n. Incorporar a les noves convocatòries de subvenció criteris d'igualtat d'oportunitats.

3r. Incentivar les forces sindicals i empresarials a fer campanyes divulgatives.

4t. Promoure en els espais de diàleg social l'impuls de mesures inclusives i clàusules antidiscriminatòries.

5è. Impulsar l'adopció en les empreses de codis de conducta i de protocols d'actuació per la igualtat d'oportunitats i la no-discriminació de les persones LGBTI.

c) Fomentar la implantació progressiva d'indicadors d'igualtat que tinguin en compte la realitat de les persones LGBTI en el sector públic i el sector privat i d'un distintiu per a reconèixer les empreses que destaquin per l'aplicació de polítiques d'igualtat i no-discriminació.

d) Desplegar estratègies per a la inserció laboral de les persones transgènere.

e) Impulsar noves formes d'organització i gestió del temps de treball a les empreses i desenvolupar mesures i actuacions adreçades al conjunt del teixit productiu català que facilitin la conciliació de la vida laboral, personal i familiar d'acord amb l'heterogeneïtat del fet familiar.

f) Promoure la formació específica del personal responsable en la inspecció de treball i en la prevenció de riscos laborals, tant en el sector públic com en el privat, en continguts relacionats amb les discriminacions que poden patir les persones LGBTI i en el coneixement de la diversitat pel que fa a l'orientació sexual, la identitat de gènere i l'expressió de gènere.

g) Instar els responsables de la inspecció de treball a informar els òrgans competents dels casos de discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere que s'hagin produït, s'estiguin produint o hi hagi risc que es produeixin en l'àmbit laboral.

h) Impulsar espais de participació i interlocució i promoure campanyes divulgatives específiques en col·laboració amb les associacions LGBTI i els agents socials corresponents.

Capítol IV. Famílies

Article 22. Les famílies LGBTI

1. Les famílies gaudeixen de la protecció jurídica que determina la llei, que empara sense discriminació les relacions familiars derivades del matrimoni, la convivència en parella estable i les famílies formades per un progenitor amb els seus descendents.
2. S'ha de garantir, d'acord amb la normativa vigent, que en la valoració de la idoneïtat en els processos d'adopció no hi hagi discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere. El procés d'estudi i valoració de la idoneïtat ha d'ésser formador, transparent, contradictori i informador, d'acord amb l'heterogeneïtat del fet familiar.
3. Els òrgans competents de la Generalitat en matèria de família i igualtat, i també els governs locals, poden establir programes d'informació dirigits a les famílies amb l'objectiu de divulgar les diverses realitats afectives i de gènere i combatre la discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere. S'ha d'incidir particularment en la informació i promoció de la igualtat de tracte de les persones LGBTI més vulnerables per raó del gènere i per raó de l'edat, com els adolescents, els joves i les persones grans, per a garantir el gaudiment total de llurs drets i el lliure desenvolupament de llur personalitat en l'àmbit familiar.
4. El servei d'atenció integral a què fa referència l'article 9, en coordinació amb els governs locals, ha d'atendre les víctimes de discriminació en l'àmbit familiar i donar-los suport, especialment en els casos de violència masclista o en els casos en què es trobin implicats els grups LGBTI.
5. En cas de mort d'un membre d'una parella estable, l'altre membre de la parella ha de poder prendre part, en les mateixes condicions que en cas de matrimoni, en els tràmits i les gestions relatius a la identificació i disposició del cadàver, l'enterrament, la recepció d'objectes personals o qualsevol altre tràmit o gestió que siguin necessaris.
6. Les administracions públiques de Catalunya han d'establir els mecanismes necessaris perquè la documentació administrativa s'adeqüi a les relacions afectives de les persones LGBTI i a l'heterogeneïtat del fet familiar.

Títol III. Transidentitat i intersexualitat

Article 23. Persones transgènere i persones intersexuals

1. En l'àmbit de les administracions públiques de Catalunya, especialment en l'àmbit educatiu i universitari, s'han d'establir per reglament les condicions perquè les persones transgènere i les persones intersexuals siguin tractades i anomenades d'acord amb el nom del gènere amb què s'identifiquen, encara que siguin menors d'edat.
2. Les administracions públiques de Catalunya han de vetllar, en qualsevol de llurs procediments, pel respecte a la confidencialitat de les dades relatives a la identitat de gènere de les persones beneficiàries d'aquesta llei.
3. S'ha de garantir, en qualsevol cas, el dret a consulta i a informació específica per a persones transgènere i per a persones intersexuals en àmbits com l'accés al mercat de treball, els tractaments hormonals i les intervencions quirúrgiques o la salut sexual i reproductiva.

4. Les persones transgènere i les persones intersexuals s'han poder acollir al que estableix aquesta llei sense que calgui cap diagnòstic de disfòria de gènere ni cap tractament mèdic.

Títol IV. Mecanismes per a garantir el dret a la igualtat

Capítol I. Disposicions generals

Article 24. Tutela judicial i administrativa del dret a la igualtat de les persones LGBTI

La tutela judicial i administrativa davant les conculcacions del dret a la igualtat de les persones LGBTI ha de comprendre, segons el cas, l'adopció de totes les mesures necessàries adreçades al cessament immediat de la discriminació, l'adopció de mesures cautelars, la prevenció de violacions imminents o ulteriors, la indemnització dels danys i perjudicis causats i el restabliment de la persona perjudicada en el ple exercici del seu dret. Es presumeix l'existència de dany moral si la discriminació resta acreditada; el dany s'ha de valorar atenent les circumstàncies del cas i la gravetat de la lesió efectivament produïda.

Article 25. Legitimació per a la defensa del dret a la igualtat de les persones LGBTI

1. Tenen la consideració d'interessat en els procediments administratius en què calgui pronunciar-se respecte d'una situació de discriminació, i sempre amb l'autorització de la persona o persones afectades, les entitats, associacions i organitzacions legalment constituïdes que tinguin entre llurs finalitats la defensa i la promoció dels drets humans. Tenen la mateixa consideració els sindicats, les associacions professionals i les organitzacions de consumidors i usuaris.
2. D'acord amb els termes establerts per les lleis processals, les entitats, les associacions, les organitzacions i els sindicats a què fa referència l'apartat 1 estan legitimats per a defensar els drets i els interessos dels afiliats o associats que ho vulguin així en processos judicials civils, contenciosos administratius i socials.

Capítol II. Dret d'admissió

Article 26. Dret d'admissió

1. L'exercici del dret d'admissió no pot comportar en cap cas discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere.
2. La prohibició de discriminació abasta tant les condicions d'accés com la permanència en els establiments, i l'ús i el gaudi dels serveis que s'hi presten. Els criteris i les limitacions de les condicions, tant d'accés com de permanència, han d'ésser exposats per mitjà de rètols visibles col·locats en els llocs d'accés i per altres mitjans que es determinin per reglament.
3. Els titulars dels establiments i espais oberts al públic i els organitzadors d'espectacles i activitats recreatives estan obligats a impedir-hi l'accés o a expulsar-ne les persones següents, amb l'auxili, si cal, de la força pública:
 - a) Les persones que violentin de paraula o de fet altres persones per raó d'orientació sexual, d'identitat de gènere o d'expressió de gènere.
 - b) Les persones que duguin i exhibeixin públicament símbols, indumentària o objectes que incitin a la violència, a la discriminació o a l'homofòbia, la bifòbia o la transfòbia.

Capítol III. Dret a l'atenció i a la reparació

Article 27. Dret a una protecció integral, real i efectiva

Les administracions públiques de Catalunya han de garantir a les persones LGBTI que pateixen o es troben en risc de patir qualsevol tipus de violència o discriminació el dret a rebre de manera immediata una protecció integral, real i efectiva.

Article 28. Contravenció de la llei en l'àmbit contractual

Són nuls de ple dret les disposicions, els actes o les clàusules dels negocis jurídics que constitueixen o causen discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere, i poden donar lloc a responsabilitats d'acord amb el que estableix la legislació vigent.

Article 29. Dret a l'atenció i a l'assistència jurídica

Les administracions públiques de Catalunya han d'establir els mecanismes necessaris per a garantir que les persones LGBTI tinguin dret a rebre tota la informació i assistència jurídica especialitzada relacionada amb la discriminació i els diversos tipus de violències exercides contra aquestes persones.

Article 30. Inversió de la càrrega de la prova

1. D'acord amb el que estableixen les lleis processals i reguladores dels procediments administratius, quan la part actora o l'interessat al·leguin discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere i n'aportin indicis fonamentats, correspon a la part demandada, o a qui s'imputi la situació discriminatòria, l'aportació d'una justificació objectiva i raonable, suficientment provada, de les mesures adoptades i de llur proporcionalitat.

2. Els fets o els indicis pels quals es pot presumir l'existència de discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere poden ésser provats per qualsevol prova admesa en dret, sens perjudici dels procediments que es tramitin i de les mesures adoptades a l'empara de les normes d'organització, convivència o disciplina de les institucions i dels serveis públics. També es poden tenir en compte proves estadístiques i tests de situació. S'han d'establir per reglament les condicions i garanties aplicables.

3. L'òrgan administratiu o sancionador, d'ofici o a instància de part, pot sol·licitar informes o dictàmens als òrgans competents en matèria d'igualtat.

4. El que estableix l'apartat 1 no és aplicable als processos penals ni als procediments administratius sancionadors.

Capítol IV. Règim d'infraccions i sancions

Article 31. Concepte d'infracció

1. Són infraccions administratives en l'àmbit dels drets de les persones LGBTI les accions o omissions tipificades per aquesta llei i compreses dins l'àmbit material de competència de la Generalitat o dels ens locals de Catalunya, sempre que no constitueixin falta o delictes.

2. No es considera discriminació la diferència de tracte basada en alguna de les causes establertes per aquesta llei derivada d'una disposició, una conducta, un acte, un criteri o una pràctica que es pugui justificar objectivament per una finalitat legítima i com a mitjà adequat, necessari i proporcionat per a assolir-la.

3. Qualsevol discriminació per orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere que tingui lloc en l'àmbit laboral, tant en la selecció o la promoció de personal com en el desenvolupament de les tasques, inclòs l'assetjament, constitueix una infracció i ha d'ésser objecte d'investigació i, si escau, de sanció, d'acord amb el procediment i la tipificació establerts per la legislació laboral.

Article 32. Concurrència amb l'ordre jurisdiccional penal

1. No es poden sancionar els fets que ja hagin estat sancionats penalment o administrativament, en els supòsits en què s'aprecii identitat de subjecte, fets i fonament.

2. En els casos en què l'òrgan administratiu consideri que les infraccions poden ésser constitutives de delictes o falta, ho ha de comunicar al Ministeri Fiscal o a l'òrgan judicial competent i suspendre el procediment sancionador fins que l'autoritat judicial no dicti sentència ferma o resolució que posi fi al procediment, o fins que el Ministeri Fiscal no comuniqui la improcedència d'iniciar o de continuar les actuacions. En els casos en què no s'estimi l'existència de delictes o falta penal, l'òrgan administratiu ha de continuar el procediment sancionador i considerar provats els fets que ho hagin estat en seu judicial.

Article 33. Procediment

1. Els òrgans competents per a iniciar, instruir i resoldre els expedients sancionadors han d'aplicar la normativa de procediment sancionador aplicable als àmbits de competència de l'Administració de la Generalitat, d'acord amb els principis de legalitat, competència, irretroactivitat, tipicitat, responsabilitat, proporcionalitat, prescripció i prohibició de doble sanció.

2. Si l'òrgan competent, durant la fase d'instrucció, considera que la potestat sancionadora amb relació a la presumpta conducta infractora correspon a una altra administració pública, ha de posar aquest fet en el seu coneixement i li ha de trametre l'expedient corresponent.

Article 34. Infraccions

1. Les infraccions poden ésser lleus, greus o molt greus d'acord amb el que estableix aquesta llei, sempre que no siguin constitutives de falta o delictes.

2. Les infraccions no poden ésser objecte de sanció sense instrucció prèvia de l'expedient pertinent, d'acord amb el procediment administratiu.

3. Són infraccions lleus:

a) Fer servir expressions vexatòries, per qualsevol mitjà, que incitin a exercir la violència contra les persones o llurs famílies, per causa de l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere, d'una manera intencionada.

b) Emetre intencionadament expressions vexatòries que incitin a la violència, i tinguin connotacions homofòbiques, bifòbiques o transfòbiques en els mitjans de comunicació, en discursos o en intervencions públiques.

c) Portar a terme actes que comportin aïllament, rebuig o menyspreu públic, notori i explícit de persones per causa de l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere.

4. Són infraccions greus:

a) Fer servir expressions vexatòries que incitin a exercir la violència contra les persones o llurs famílies, per causa de l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere, d'una manera intencionada i reiterada.

b) Malmetre o destruir objectes o propietats de persones o de llurs famílies per causa de l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere, sempre que aquestes accions no constitueixin delictes o falta de caràcter penal.

c) Impedir a una persona, d'una manera intencionada, la realització d'un tràmit o l'accés a un servei públic o establiment obert al públic per causa de l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere d'aquesta persona.

d) Emetre intencionadament i reiteradament expressions vexatòries que incitin a la violència i tinguin connotacions homofòbiques, bifòbiques o transfòbiques en els mitjans de comunicació, en discursos o en intervencions públiques.

5. Són infraccions molt greus:

a) L'assetjament o el comportament agressiu cap a persones o llurs famílies per causa de l'orientació sexual, la identitat de gènere o l'expressió de gènere.

b) Convocar espectacles públics o activitats recreatives que tinguin com a objecte la incitació a l'odi, la violència o la discriminació de les persones LGBTI.

6. La discriminació múltiple i la victimització secundària incrementen d'un grau, respecte a cadascuna de les causes que hi concorren, el tipus d'infracció establert per aquesta llei.

Article 35. Sancions

1. Les infraccions lleus se sancionen amb una multa d'una quantia equivalent a l'import mensual de l'indicador de renda de suficiència de Catalunya, corresponent a un període d'entre set dies i tres mesos. Si no hi ha reiteració, l'òrgan competent per a imposar la sanció pot substituir aquesta sanció per una advertència escrita.

2. Per la comissió d'infraccions greus es pot imposar una de les sancions següents, o més d'una:

a) Multa per una quantia equivalent a l'import de l'indicador de renda de suficiència de Catalunya corresponent a un període d'entre tres mesos i un dia i set mesos.

b) Prohibició de rebre ajuts o subvencions públiques per un període d'un any, com a màxim.

c) Prohibició de contractar amb l'Administració de la Generalitat, els seus organismes autònoms i els seus ens públics per un període d'un any, com a màxim.

3. Per la comissió d'infraccions molt greus es pot imposar una de les sancions següents, o més d'una:

a) Multa per una quantia equivalent a l'import de renda de suficiència de Catalunya corresponent a un període d'entre set mesos i un dia i deu mesos.

b) Prohibició de rebre ajuts o subvencions per un període de dos anys, com a màxim. En cas de reincidència o reiteració, la prohibició pot ésser per un màxim de cinc anys.

c) Prohibició de contractar amb l'Administració de la Generalitat, els seus organismes autònoms i els seus ens públics per un període d'entre un any i un dia i tres anys.

4. Per a concretar les sancions que sigui procedent d'imposar i, si escau, per a graduar la quantia de les multes i la durada de les sancions temporals, les autoritats competents han de mantenir la proporció adequada entre la gravetat del fet constitutiu de la infracció i la sanció, o les sancions, aplicades a la lesió ocasionada, al nombre de persones afectades, a l'entitat del dret afectat i a la naturalesa del deure afectat segons la legislació vigent. S'han de considerar especialment els criteris següents:

- a) El grau de culpabilitat i la intencionalitat de l'infractor.
- b) Els perjudicis físics, morals i materials causats a persones o béns i la situació de risc creada o mantinguda.
- c) La reincidència o la reiteració.
- d) La discriminació múltiple i la victimització secundària.
- e) La transcendència econòmica i social de la infracció.
- f) L'incompliment reiterat dels advertiments o recomanacions previs de la Inspecció de Serveis Socials.
- g) El caràcter permanent o transitori de la situació de risc creada per la infracció.
- h) El compliment per iniciativa pròpia de les normes infringides, en qualsevol moment del procediment administratiu sancionador, si encara no s'ha dictat una resolució.

5. L'objectiu de la sanció ha d'ésser la prevenció, la dissuasió, la reparació i la correcció dels perjudicis que hagi causat o pugui causar la discriminació.

Article 36. Responsables

1. Són responsables de les infraccions tipificades per aquesta llei les persones físiques o jurídiques, públiques o privades, que, per acció o omissió, incorren en els supòsits d'infracció establerts per aquest capítol.
2. La responsabilitat és solidària quan hi hagi diversos responsables i no sigui possible determinar el grau de participació de cadascun en la comissió de la infracció.

Article 37. Prescripció

1. Les infraccions tipificades de lleus per aquesta llei prescriuen al cap de sis mesos; les tipificades de greus, al cap de dotze mesos; i les tipificades de molt greus, al cap de divuit mesos.
2. Les sancions imposades a l'empara d'aquesta llei prescriuen al cap de tres mesos si són lleus, al cap de sis mesos si són greus i al cap de dotze mesos si són molt greus.

Article 38. Competència

1. La competència per a incoar els expedients administratius del règim sancionador d'aquesta llei i la imposició de les sancions correspon a la persona titular de la secretaria general del departament competent en matèria de no-discriminació de les persones LGBTI.
2. El Síndic de Greuges pot instar l'òrgan competent per a imposar sancions a incoar els expedients per incompliment d'aquesta llei per causa d'acció o omissió de les administracions públiques.

Article 39. Garantia estadística

1. L'obtenció de dades estadístiques oficials per a l'elaboració de polítiques públiques antidiscriminatòries en l'àmbit LGBTI s'ha de portar a terme en el marc de la legislació catalana en matèria estadística, especialment pel que fa a la regulació del secret estadístic, en els termes establerts per la normativa catalana d'estadística vigent, la normativa vigent en matèria de protecció de dades de caràcter personal i la resta de normativa aplicable.

2. L'òrgan responsable de coordinar les polítiques LGBTI ha d'elaborar i encarregar, i publicar periòdicament, estadístiques i estudis qualitius relatius especialment a:

a) Agressions i discriminacions contra persones LGBTI.

b) Denúncies presentades en virtut d'aquesta llei i denúncies penals presentades per delictes en l'àmbit de la discriminació o la violència contra persones LGBTI.

c) Resolucions administratives i sentències judicials, i el sentit d'aquestes, relacionades amb l'objecte d'aquesta llei, en particular les que poden provar l'existència de discriminacions indirectes i ajudar a elaborar mesures per a polítiques públiques antidiscriminatòries.

3. L'òrgan responsable de coordinar les polítiques LGBTI pot proposar l'establiment d'acords i convenis amb altres administracions i institucions públiques i organitzacions per a donar compliment a l'apartat 2.

Disposicions addicionals

Primera. Coordinació interdepartamental

1. El Govern ha de garantir mecanismes de coordinació entre els departaments de la Generalitat competents per raó de la matèria perquè duguin a terme les polítiques públiques i apliquin els principis establerts per aquesta llei.

2. Per a adequar les actuacions d'inspecció administrativa als principis i les polítiques públiques a què fa referència l'apartat 1, els òrgans competents de cada departament per raó de la matèria han d'iniciar un estudi del conjunt d'instruments per a l'elaboració d'un pla de formació interna adreçat al personal funcionari que hagi de portar a terme aquesta activitat.

Segona. Impacte social de la Llei

En el termini de dos anys a comptar de l'entrada en vigor d'aquesta llei, l'òrgan que coordini les polítiques LGBTI dels diversos departaments de la Generalitat ha d'avaluar l'impacte social d'aquesta llei i fer pública aquesta avaluació.

Tercera. Cooperació i col·laboració entre institucions

1. El Síndic de Greuges, d'acord amb les atribucions que li assignen l'Estatut d'autonomia i la Llei 24/2009, del 23 de desembre, exerceix les funcions relatives a la defensa de drets i llibertats en matèria de no-discriminació de les persones LGBTI que puguin haver estat vulnerats per l'actuació d'institucions, tant públiques com privades.

2. El Govern ha de cooperar, en l'àmbit de la no-discriminació de les persones LGBTI, amb els organismes i òrgans competents en la defensa de drets i llibertats, oferir-los tota la informació de què disposi i donar-los el suport necessari en llurs actuacions.

3. El Govern ha de proposar un conveni de col·laboració a l'autoritat judicial, al Ministeri Fiscal i al Síndic de Greuges en el termini de sis mesos a comptar de la creació de l'òrgan coordinador de les polítiques LGBTI a què fa referència l'article 8.

Quarta. Aprovació d'una llei per a la no-discriminació

1. El Govern, en el termini de vuit mesos a comptar de la data de publicació d'aquesta llei, ha de trametre al Parlament un projecte de llei per a la no-discriminació.

2. La llei per a la no-discriminació ha de regular, des d'una perspectiva integral i transversal, mesures destinades a prevenir, eliminar i corregir les diverses formes de discriminació en el sector públic i privat, d'acord amb les competències que la Generalitat té reconegudes, i ha d'establir un règim sancionador que contingui la tipificació, la classificació i els criteris de graduació de les infraccions relacionades amb les diverses formes de discriminació.

3. L'harmonització del règim sancionador de la llei per a la no-discriminació i el de la llei present s'ha de fer de manera que resti garantit, en tot cas, el nivell de protecció de les persones LGBTI.

4. En el cas que la llei per a la no-discriminació creï un òrgan per a garantir, millorar i promoure el dret de les persones a no ésser objecte de discriminació, aquest òrgan pot assumir les polítiques d'atenció, informació, assessorament i avaluació i la potestat sancionadora que estableix la llei present. L'assumpció d'aquestes competències per part del dit òrgan ha de garantir, com a mínim, el nivell de protecció i d'actuació enfront de la discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere que assegura la llei present.

Disposicions transitòries

Primera. Vigència del Decret 141/2007

El Consell Nacional de Lesbianes, Gais, Bisexuals, Transgènere i Intersexuals substitueix a tots els efectes el Consell Nacional de Lesbianes, Gais i Homes i Dones Bisexuals i Transsexuals creat pel Decret 141/2007, del 26 de juny. Mentre no entri en vigor un nou reglament, el dit decret manté la seva vigència en tot el que no contradigui aquesta llei.

Segona. Procediment sancionador

Mentre no s'aprovi un decret que reguli el procediment sancionador en matèria antidiscriminatòria, continua essent aplicable el procediment establert pel Decret 278/1993, del 9 de novembre, sobre el procediment sancionador d'aplicació als àmbits de competència de la Generalitat.

Disposicions finals

Primera. Termini per al desplegament reglamentari

El Govern, en l'àmbit de les seves competències, ha de dictar en el termini d'un any a comptar de l'aprovació d'aquesta llei les disposicions reglamentàries que siguin necessàries per a aplicar-la i desplegar-la.

Segona. Entrada en vigor i afectacions pressupostàries

1. Aquesta llei entra en vigor l'endemà d'haver estat publicada en el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*.
2. Els preceptes el compliment dels quals exigeix la realització de despesa amb càrrec als pressupostos de la Generalitat tenen efectes a partir de l'entrada en vigor de la llei dels pressupostos corresponents a l'exercici pressupostari immediatament posterior a l'entrada en vigor de la llei present.

Per tant, ordeno que tots els ciutadans als quals sigui d'aplicació aquesta Llei cooperin al seu compliment i que els tribunals i les autoritats als quals pertorqui la facin complir.

Palau de la Generalitat, 10 d'octubre de 2014

Artur Mas i Gavarró

President de la Generalitat de Catalunya